

ŽMONIŲ TEISĖS

Lieka vienintelė pavergtųjų viltis

Vytautas Meškauskas

Sėdant rašyti šias eilutes buvo paskelbta, jog Lenkijos auščiausias teismas, vyriausybės advokatui pasiūlius, panaikino žemesnio teismo sprendimą, reikalaujantį į naujos darbininkų unijos įstatus įrašyti kompartijos primatą. Kaip matome, vyriausybė, be abejo su Maskvos leidimu, nusileido. Ką tai reiškia praktiškai galima tik spėlioti. Greičiausiai tai bus tik principinis laimėjimas be praktiškos reikšmės artimiausiu laiku. Jis galės būti greitai pamirštas, bet prisimintas vėliau gal geresnei progai pasitaikius. Kuo galima jau dabar džiaugtis yra tai kad laisvės troškimas nebuvo užslopintas jau naujoje, bolševikų išauklėtoje kartoje.

Šia proga verta sustoti prie viso žmogaus teisių sąjūdžio, kurio reikšmės nesuprato nei Brežnevas pasirašydamas Helsinkio Baigiamąjį Aktą, nei to akto kritikai emigrantų tarpe. Paskutiniai teisingai įtaria, kad aktas yra žingsnis į susidariusios būklės pripažinimą, kad aktas yra taikos sutarties pakaitalas. Panašiai galvojo

ir Kremlius, kuris mainais už status quo pripažinimą iš savo psuės pasižadėjo paisyti tam tikras žmonių teises. Tą aktą smerkia emigrantai irgi teisingai gali nurodyti, kad sovietai savo pažadų nesilaikys ir juos už tai nebus kaip pasmerkti, nes Akto priežiūrai šaukiamos konferencijos, kaip Belgrado ir dabartinė Madrido, turi sprendimą išnešti vienu balsu ir, žinoma, sovietai nebalsuos prieš save.

Toks galvojimas išplaukia iš prielaidos, kad užtektų, aišku, mūsų įtaigoto, Washingtono mosto ir sovietai pasitrauktų iki Rusijos sienų. Bet tai tikėjimas mirażais. Vakarai niekada nekovojo už bolševizmo panaikinimą. Geriausiu atveju jie išgelbėjo tik dalį pavergtos tautos - vokiečių, korėjiečių, bet tai jau nepasisekė su vietnamiečiais.

Vakariečiai jau prieš Helsinkio Aktą buvo nusiteikę pripažinti nusistovėjusias sienas de facto ir jei taip, tas Aktas ne tik nieko nepadėjo sovietams, bet tik pakenkė, nes de (Nukelta į 2 psl.)

Spalio 2 d. Detroite buvo įteikta Dirvos novelės konkurso premija rašytojui Vytautui Alantui. Iš kairės: ALT S-gos Detroito sk. pirm. J. Svoba, Vilties valdybos vicepirm. A. Laikūnas, Laureatas Vytautas Alantas, Irena Alantienė ir Vilties valdybos vicepirm. dr. Viktoras Stankus.

K. Sragausko nuotr.

Rašytojui Vytautui Alantui įteikta Dirvos novelės premija

Alekso Laikūno žodis įteikiant premiją

Kai prieš tryliką metų, Dirvos tradiciniame baliuje dalyvavo svečias inž. Jonas Gaižur-

tis buvo paprašytas perduoti sveikinimus ir premijos čekį negalėjusiam atvykti laureatui Vytautui Alantui, jis pasiūlė priimti dar bent porą panašių čekių 'avansui', nes rašytojas Alantas laimėsias Dirvos novelės konkursą dar ne vieną kartą!

Ir tikrai. Per devynioliką metų, iš aštuoniolikos paskirtų novelės premijų, Vytautui Alantui laimėjo laurais šiais metais atiteko jau penktąjį kartą. Kiti laimėdavo dažniausiai tada, kada V. Alantas varžybose nedalyvaudavo, susikauptas ties tuo metu rašomais stambesniais kūrinių. Ir taip, be daugelio kitų rašytojų Alanto kūrinių, mūsų literatūros klasikų lentynoje tarp V. Pietario Algimanto ir K. Done laičio Metų atsirado Sventaragis, o tarp Maironio Pavasario balsų ir V. Mykolaičio-Putino Altorių šešėlyje iškilo Liepkalnių sodyba.

Ką tik girdėjote novelės premijos skyrimo komisijos aktą, iš kurio sužinojote tuos ypatumus, kurie rašytojo Vytauto Alanto novelę išskyrė iš kitų. Jie nulėmė premijos paskyrimą. Nedaug suklysiu pasakęs, kad tais pačiais ypatumais persunkta ir visa kita, taip gausi ir iškili jo kūryba.

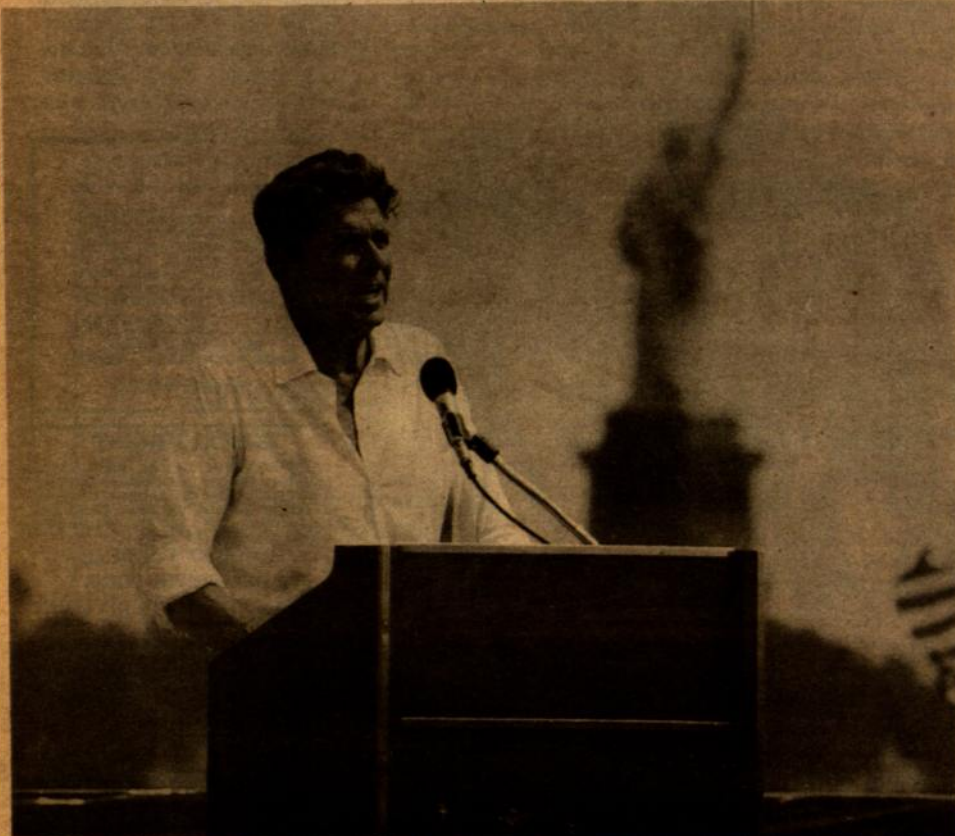
Šiandien drįstu iškelti vieną dalyką - tai apeliuoti į jus,

mieli detroitiškiai, kad imtumėtės iniciatyvos kada nors netolimoje ateityje (bet ne vėliau kaip už poros metų, kada V. Alantas šves savo aštuntąjį amžiaus dešimtmetį) suruošti didingą akademią jam pridėdama pagerbti ir jo kūrybą visumai atskleisti.

Tokio masto kūrėjai yra užsitarnavę visuotinės pagarbos daug anksčiau, nei atsiveikiant išvykstant jiems į anapus. Jeigu kitų vietovių žmonės laureato kūryba gėrėjosi tik iš knygų ir periodinės spaudos, tai, manau, retas iš detroitiškių negalėtų pasididžiuoti dar pridėdamas, jog ji pažįsta, su juo tame pačiame mieste daugiau nei trisdešimt metų gyvena, gal net ir draugauja su juo. Ir dėl to tai primenu jums kaip būtiną pareigą. Dirva čia kaip imanydama padės, nes ir mes jaučiamės laimingi, kad V. Alantas leidžia savo laikyti jos labai artimu ir malonių bendradarbiu, ne protarpiais pasirodydamas, bet nuolat laikraštyje pasireikšdamas savo literatūriniais kūrinių, gyvenimiškais reportažais, šmaikščiais feljetonais, ar giliai išmąstytais, aktualiais, tautinį susipratimą bei sąmoningumą stiprinančiais straipsniais.

(Nukelta į 4 psl.)

Nauja pavergtųjų tautų viltis...

Ronald Reagan - nauja viltis pavergtųjų tautų laisvei.

Sveikiname kultūros darbuotojus susirinkusius į pirmąją konferenciją Clevelande

SAVAITINĖ POLITIKOS *Įrašvalga*

Europiečiai nenori didinti ginklavimo išlaidų tikėdami į ilgesnę taiką. — Izraelio požiūris į Irako-Irano karą.

1978 metais spartaus sovietų ginklavimo akivaizdoje NATO valstybės nutarė padidinti savo ginklavimo išlaidas bent po 3% į metus, nekaitant infliacijos. Mes rašėme apie mažesnių valstybių - Danijos, Belgijos ir Olandijos - nenorą laikytis to nutarimo. Faktinai jo nesilaiko ir Kanada. Stiprios opozicijos susilaukta ir D. Britanijoje. Dabar ir V. Vokietijos valdžios koalicijos partijos - socialdemokratai su liberalais - sutarė nesilaikyti to įsipareigojimo. Girdi, didesnis krašto apsaugos biudžeto didinimas verčia mažinti socialiniams reikams reikalingas lėšas, kas savo keliu gali sukelti nepasitenkinimą ir nerimą. Be to, Bonnos vyriausybė mano, kad jos kariuomenės apginklavimo ir kitokio paruošimo stovis yra pakankamai geras. Po viso to slepiasi įsitikinimas, kad artimiausio ginkluoto konflikto pavojus glūdi ne Europoje, bet Art. ar Vid. Rytuose, už ką Europa nesijaučia esanti atsakinga. Atsakomybė stumiama Amerikai.

ŽMONIŲ TEISĖS...

(Atkelta iš 1 psl.)

laravo principus, kurių jie nenori ir, atrodo negali, laikytis. O principai gražūs ir labai vilioja. Tokiu būdu situacijoje, kurioje pasikeitimo galima tikėtis tik iš vidutinės sovietų imperijos raidos, Aktas buvo ir yra vilties švyturys. Be to verta atsiminti, kad ir iškilmingiausiai pasirašytos taikos sutartys neilgai išsilaiko, jei nėra pagrįstos realiom gyvenimo sąlygom. Imkim, kad ir Versalio sutartį - ji neišsilaikė nė dvidešimt metų, nors jos gynėjai buvo geriau apsiginklavę už nepatenkintuosius. Ji neišsilaikė. Lietuvai Klaipėdos krašto, nei jos pačios nepriklausomybės.

Kas pasiliks iš žmonių teisių linksniavimo pasikeitus Washingtono administracijai? Carterio politika šioje srityje buvo tragiška. Mat, praktiškai žmonių teisių paaismavimo galima reikalauti tik iš draugiškų valstybių, galima joms nutraukti ūkinę ar karinę pagalbą. Kaip teisingai pastebėjo būsimas prezidentas Reaganas, kartais siekiant žmonių teisių dabojo buvo sukurta tokia padėtis, kurioje neliko jokių teisių. Pvz. Irane, vidurio Amerikos valstybėse. Pagaliau, griežtai žiūrint, su žmonių teisėmis buvo apsilenkta ir visose Centro bei Rytų Europos valstybėse, kada jos džiau-gėsi nepriklausomybe, išskyrus tik vieną Čekoslovakiją, kapituliavusią su demokratine santvarka. Tragedija čia dažnai gali pasitaikyti kaip pradėti remti tokį režimą, kuris negali išsilaikyti demokratinėmis priemonėmis. Griežtos priemonės dažnai tik padidina jos priešų eiles. Tokiais atvejais dažnai reikia užmerk-

Ką žada 'istrigės' Irako-Irano karas? Tuo klausimu londoniškiam The Times rašo Izraelio generolas ir diplomatas Chaim Herzog. Jo nuomone, tas karas įrodė Vakarų nesupratimą Art. Rytų padėties. Vakariečiai iki šiol galvojo, kad svarbiausias neramumų šaltinis ten yra Izraelio-irano santykiai. Iš tikro šiuo metu ten yra bent 10 konfliktų, kurių kiekvienas gali įstumti visą pasaulį į karą, nors visiškai nėra susijęs su palestiniečių klausimu. Šiuo metu net Izraelio kaimynai - Jordanas ir Sirija - yra įsivėlę į Irako-Irano konfliktą priešingose pusėse. Tas konfliktas virsta 'nualinimo' karu, panašiu į Izraelio-Egipto 1968-70 metais. Jei Irakas galės užimti ir išlaikyti nafta turtingas Irano teritorijas, jų atgavimo sieks kiekviena Irano vyriausybė, vistiek kurios spalvos ar įsitikinimo ji būtų.

Tokiu būdu Irakas sau sukūrė militarinę problemą, kurios negali išspręsti. Iš karinio

ta akis prieš principus. Bet ar taip nedaroma visose politikos srityse?

Už tas atrodo, kad nepaisant visų sunkumų, sykių pažadintas žmogaus teisių principas ir toliau duos vilties bei stiprybės pavergtiesiems. Savo interesų naudai juos naudosis ir visų rūšių politikai.

P.S.

Madride, po dešimt savaičių delsimo ir ginčų dėl darbo tvarkės, pereitą penktadienį buvo priimtas kompromisinis Austrijos, Kipro, Jugoslavijos ir Švedijos pasiūlymas duoti penkias savaites laiko pareiškimams apie Helsinkio akto principų laikymąsi, kas praktiškai reiškia sovietų nesiskaitymo veiksmų išskaičiavimą. Sovietai tam norėjo duoti tik 3 savaites ir jų nuolaida laikoma ženklu, kad jiems labai svarbu išlaikyti pokalbius apie detentę ir jose prieiti prie apsiginklavimo Europoje klausimo. Čia jie norėtų neprileisti prie Ispanijos įsileidimo į NATO. Tuo tarpu detentę turi išlaikyti praktiškai bandymą. Komunistinė Lenkija taip nusigyneno, kad skubiai paprašė Amerikos pagalbos net 3 milijonų dolerių per ateinančius trejus metus. Be tos pagalbos Lenkijoje neramumai tik padidėtų ir sovietai galėtų būti priversti noromis-nenoromis įsikišti. Tuo atveju žmonių nuostoliai gali būti dideli, bet kartu nėra tikra, kad bruzdėjimas nekiltų kitur, įskaitant ir pačią Sovietų Sąjungą, kas eventualiai galėtų priversti prie jos subyrėjimo. Tokiu būdu, Lenkijos gelbėjimas padeda ir sovietams, bet kiek jis sutampa su Vakarų interesais?

Apie tai - sekančiame numeryje.

taško stebint, tą gali tis sveikinti Izraelis ir Vakarai.

Kariniai, abiejų kovojančių kraštų armijos neišlaiko jokios kritikos. Irakas pasiuntė 6 savo 12 divizijų į frontą, bet vadovybė pasirodė labai lėtai galvojanti, neryžtinga ir be jokios vaizduotės. Jai padėjo tik faktas, kad Irano armija dėl visų politinių valymų ir ginklų neprižiūrėjimo pasirodė lygiai bloga. Abiejų kraštų aviacija pasirodė galinti praversti tik smulkias 'pulk ir pabėk' operacijas. Tai tarp kitko įrodo, kad jiems nieko nepadeda ir moderniškiausi ginklai, kurių dabar siekia Saudi Arabija.

Susidariusią situaciją labai nori išnaudoti Sovietų Sąjunga. Ji yra nusivylusi Iraku, kuris nori būti nuo jos nepriklausomas ir karą pradėjo Maskvos neatsiklausęs priešingai Egiptui 1973 metais, pradėjusi Yom Kippur karą su sovietų paskatinimu. Už tat jie nori padėti panaudoti savo santykių pagerinimui su Iranu, kas ilgai gali padėti jiems pasiekti Persijos įlanką ir greičiau susitvarkyti su Afganistanu.

Didžiausias pavojus grėstų tuo atveju, jei Pakistanas ir

Irakas įsigytų atominės bombas. Tuo atveju situacija liktų sunkiai sukontroliuojama - samprotauja gen. Herzogas.

(Ta proga įdomu pastebėti, kad Irano lėktuvams bandant subombarduoti prancūzų patatytą Irako atominės energijos

■ Iš kitos pusės

NAUJIENOSE skaičiau, kad dviems mūsų veiksniams vėl nepasisekė susitarti dėl bendros veiklos, nes vieno veiksnio pirmininkas atsisakė atsiprašyti už užgaulingą pareiškimą. Nors Naujienose užgaulingi žodžiai nebuvo pakartoti, tačiau yra vieša paslaptis, kad užsigauta dėl tam tikro pareiškimo kvalifikavimo kaip 'kiauliškas'.

Jei tai svarbiausia priežastis, noriu duoti nemokamą patarimą. Prileiskime, kad anas pirmininkas kalbamą pareiškimą būtų apibūdinęs kaip 'arklišką'. Ar dėl to būtų pagrindo užsigauti? Neigiamu atveju reikėtų tik skubiai atstatyti garbę... kiaulės. Juk faktinai ji labai naudinga. Su vokiečiais susipykus, bekonas tapo mūsų eksporto į D. Britaniją pagrindas. O vokiečių okupacijos metais buvo reabilituota ir lašininė kiaulė. Kiek daug galima buvo nuveikti jos lašinių pagalba! Dėl viso to jos vardo prikerimas prie kokio pareiškimo neturėtų būti laikomas įžeidimu.

Aišku, mano nuomonės neužteks. Svaresnei pažiūrai konstatuoti gal reikėtų sudaryti kokią komisiją, kuri baigusi savo darbus galėtų suruošti susitaikinimo šventę. Svarbiausias pabaigtuvių patiekalas, jei nieko naujo nebūtų sugalvota, galėtų likti dešros su kopūstais...

Nerimtai nušnekečiau? Greičiausiai, bet dažnai skaitant veiksmų pareiškimus ir protokolus apima nesuvaldomas juokas. Rimtai kalbant galima būtų konstatuoti, kad daugiausia nesutarimų sukelia bandymas nustatyti kokią santvarką amžiams. Praktikoje - didžiausio pasisekimo susilaukia spontaniški politiniai parengimai, išnaudojant susidariusią būklę ir nuotaikas. Tuo atveju visi džiaugiamės, nepaisydami kuris veiksnys dėl to daugiausiai kaltas ar turi nuopelnų. Ergo, turi būti tariamasi ne dėl programos ateinančiam šimtmečiui, bet tik artimiausioms 48 valandoms. Bet tai turbūt irgi skamba nerimtai.

vm

Puikiausius kailius
Chicagoje rasite pas vienintelį
lietuvių kailininką
Normaną Buršteiną

185 N. WABASH AVE. CHICAGO, ILL. 60601
Tel. krautuvės (312) 263-5826; namų (312) 677-8489.

PIPEFITTERS

Must be experienced in hydraulic steel tube bending. We offer excellent wages and benefits including medical, dental, life and disability insurance, liberal paid holidays and vacation.

CONTACT TOM VAN BUHLER
Q.C. CORPORATION
28000 MIDDLEBELT RD.
FARMINGTON HILLS 48334-1105
Mich. 48018

METALURGIST

TWO ENTRY LEVEL PROCESS Metalurgist for superalloy foundry project. Located in Detroit suburb. Excellent benefit package. Good opportunity with rapidly expanding company. Send resume to:

HOWMET TURBINE
COMPONENTS CORP.
METAL PRODUCTS DIVISION
BOX 600
PLYMOUTH, MICH. 48170
Equal Opportunity Employer (40-49)

IMMEDIATE

MACHINIST Expd., 1st & 2nd class, lathe & milling machine. Some exp. on N.C. Bridgeports helpful. Excellent starting pay & all company paid benefits, including major medical & co. paid pension plan. Call JACK WINSLOW at MULTITURN MFG. INC., 516/586-2244. (39-45)

OPPORTUNITY FOR STRUCTURAL STEEL DETAILER/CHECKER

Minimum five years experience. Full benefits including retirement/profit sharing & steady work.

Apply can or send resume to:
ALAMO STEEL MACHINE
Box 9098
Austin, Texas 78766 (44-3)

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVAP. O. BOX 03206
CLEVELAND, OHIO 44103
TEL. (216) 431-6344

6116 ST. CLAIR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: VYTAUTAS GEDGAUDAS
DIRVA (USPS 157580)Second-class postage paid at Cleveland, Ohio. Published Weekly
by American Lithuanian Press Radio Ass'n. VILTIS Inc. Subscription
per year \$13.00. Single copy 20 cents.

Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00 • Atskiro numerio kaina 20 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomene • Nepausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant • Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS PROGA

Lapkričio 23 d. yra viena, po Vasario 16-sios, reikšmingiausių datų kuriantis Lietuvai. Vasario 16 Akta be kariuomenės nebūtų buvęs įgyvendintas. Nepriklausomybės akto signatarai buvo pirmieji šios valios reiškėjai, o tos valios vykdytojai buvo mūsų garbingi kariai, šauliai ir savanoriai.

1918 m. lapkričio 23 d. Vilniuje buvo paskelbtas pirmas įsakymas kariuomenei organizuoti. Tai buvo labai svarbus veiksnys, nes jei ne kariuomenė, tai mūsų tautos teisė laisvai gyventi tikrai būtų buvusi neįvykdyta. Be garbingų partizanų-karių laisvė nebūtų buvusi pasiekta. Ir todėl, paskelbus Lietuvos nepriklausomybės aktą, kariuomenės organizavimo reikalas buvo pats svarbiausias, reikalingiausias ir labai aktualus.

Kruvinos kovos su priešais, kurie buvo užvaldę Lietuvą, tęsėsi apie dvejus metus. Tose kovose mūsų kariai-šauliai pasižymėjo drąsa ir laimėjimais, nes sumušė daug didesnes jėgas. Daug mūsų karių-šaulių žuvo, bet kova buvo laimėta. Zuvusiųjų skaičius šiandien nelabai ką nustebintų, tačiau anais laikais - negausiai ir vos atsikūrusiai valstybei - prarasti pustrėčio tūkstančio karių buvo didelė ir skaudi kaina.

Lietuvos kariai kautynėse parodė nuostabų ryžtą, drąsą, pasiaukojimą. Nepriklausomybės kovos buvo laimėtos.

Kariai-savanoriai, kam buvo lemta išlikti, grįžo, kiti - liko amžiams ilsėtis ir jų kapai tapo mūsų tautos šventomis vietomis.

Tačiau neilgai lietuviams teko džiaugtis nepriklausomybe, nes II Pasaulinis karas ir vėl nuterėjo mūsų tėvynę Lietuvą. Šiandien Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventė ok. Lietuvoje yra uždrausta švesti, todėl išeivijoje privalome ją kuo iškilmingiausiai atžymėti susikaupimo ir pasiryžimo ženklu.

Vien už tai, kad lietuviai gėrbė ir mylėjo savo kraštą, jie buvo - ir tebėra - rusų tremiami iš savo tėvynės. Tad, jei turime galimybės ir progos, visada privalome pabrėžti ir skelbti visam pasauliui, kad Lietuva yra pavergta, o lietuvių tauta eina sunkų golgotos kelią ir kenčia genocidą.

Tėvynės meilės vedini žmonės atlieka didžiulį darbą ir žygius. Jiems tėvynė - tai gyvenimo prasmė ir tikslas. Prisiminkime tik savanorių, karių ryžtą stoti kovon prieš daug didesnį priešą. Jokio atlyginimo, jokių gėrybių nebūvo jiems žadėta. Jūs visus vedė tik karšta tėvynės meilė, rusenanti jų širdyse. Tiems, kuriems buvo lemta žūti, links ta mūsų galva. Ir jie niekada nebus mirę mums, nes jų atlik-

VAKARONĖ PAS DAIL.**D. JURGUTIENĖ**

Detroitiškė dailininkė Danguolė Jurgutienė, prieš gabendama savo darbus į Chicago, kur lapkričio 21 d. įvyksta jos meno paroda, suruošė priėmimą savo namuose ir ta malonia proga svečiai galėjo susipažinti su kelionei paruoštomis jos drobėmis.

Dailininkės darbų man teko matyti trijų menininkų - V.K. Jonyno, D. Jurgutienės ir R. Jonynaitės-Zotovienės - 1978 m. Detroito įvykusioje parodoje. Jurgutienės buvo iš kabinata keliolika paveikslų, kurie betgi nesudarė visos jos kūrybos vaizdo, o lankytojai galėjo susidaryti tik apytikrą įspūdį, jog dailininkės teptukas dar nėra nusistovėjęs, kad ji dar tebesvyruoja tarp realistinės krypties ir fantastikos. Todėl buvo įdomu patirti kurlink į jos bus nukrypusi.

Sįkart, maždaug iš 40 darbų, jau buvo galima susidaryti aiškesnis vaizdas apie dailininkės kūrybinį veidą: ji tolstau nuo tikrovės ir krypta į fantastiką. Pav., mes matėme dar vieną kitą realistinį peizažą, bet šalia jų jau piešia tiek savo forma, tiek koloritu individualius gamtos vaizdus, kalbančius nebe tiek apie panašumą tikrovei, kiek apie dailininkės vidinį išgyvenimą, bei tų išgyvenimų savišką apipavidalinimą. Atrodo, kad bent šiuo metu ji bus apsisprendusi už fantastiką ir šia kryptimi bus padariusi didelį šuolį pirmyn.

Jos kūrybos centre, be abejo, yra ciklas darbų pavadinimų 'Erdvės paslaptys'. Čia dailininkės teptukas klaidžioja erdvės, sakyčiau, visatos miglynuose. Tuos visus paveikslus sieja pasikartojantis motyvas - šviesus skritulys, primenantis lyg saulę, lyg mėnulį, lyg aplamai dangaus kūną. Iš to ciklo drobių dvelkia šiluma, tarčiau, švelniai estetiškas, dailininkės vaizduojamas chaosas... Ji ketina tą ciklą tęsti toliau: dabar mes matėme to pobūdžio 6 paveikslus.

Mane, ir turbūt kitus svečius, nustebino dail. Jurgutienės nutapytas Lietuvos šaulių organizacijos kūrėjo V. Putvio-Putvinskio portretas. Atvaizdas padarytas gera tradicine klasikine forma. Aš tą vy-

ti žygiai tėvynei liks mums šventi.

Šių didvyrių kapais yra nusėta visa Lietuva. Lapkričio 23 d., pareiškiant pagarbą kurios jie užsitaravo gyvybės auką, šie brangūs mums kapai būdavo prisimenami, lankomi ir puošiami vainikais. Odabar... jų kapai apleisti ir išniekinti.

Kur begyventume ar bebūtume, ir kur dar yra plakančios lietuviškos širdys, neužmirškime tą brangią šventę švesti. Ši šventė tesustiprina mumyse prisirišimą savam kraštui ir meilę mūsų brangiai tėvynei Lietuvai. Per šią šventę susikaupkime ir pagalvokime, kokiais keliais buvo gauta Lietuvai laisvė - ir kokie keliai galėtų mūsų tautos kančias sumažinti ir pagreitin ti jos laisvės rytą.

Algirdas Budreckas

Dail. Danguolė Jurgutienė savo kūrinių parodoje.

ra pažinojau ir mane tikrai nustebino ne tik išorinis panašumas, bet ir jo charakterio išryškinimas veiko brožuose. Jei jis būtų gyvas, be abejo, norėtų tą portretą pasikabinti savo salone.

Dail. Jurgutienė per paskutinius dvejus metus yra padariusi didelę pažangą. Į jos tapybą įdėta daug darbo ir talento.

Dailininkė gyvena Detroito priemiesty Farmingtone ir palaiko ryšius su vietiniais dailininkais amerikiečiais. Pav. jau 7 metai kai ji dalyvauja Farmingtono Dailininkų Klubo rengiamose meno parodose

Siemet ji buvo atrinkta kaip 'moteris dailininkė spalio mėnesiui'.

Mes, detroitiečiai, labai draugiškai linkime dail. D. Jurgutienei sėkmės Chicagos parodoje.

Vyt. Alantas

Wanted 1st Class Skilled

NUMURA OPERATOR

(FOR NIGH SHIFT)

Must be familiar with the tolerance requirements of the special machine tool industry. Ideal working conditions in Farmington Hills and the best benefit package in town. Contact the PLANT SUPERINTENDENT.

PRECISION

SPINDLE & UNIT CO.

313-471-0460

(44-50)

Šis bei tas

SKIRPSTAS

Išleista didelė ir vertinga B. Kviklio knyga apie Lietuvos bažnyčias - I tomas, Telšių vyskupija. Daug istorinės medžiagos sutelkta, ypač nuotraukų. Begalinis vietovių su bažnyčiomis šaltinis. Šiuo atveju apsidomim prie vieno fakto įžanginiam straipsny 'Istorinės Lietuvos vyskupijos'. Čia taip pareikšta: 'Vis dėlto Lietuvos krikšto data reiktų laikyti Mindaugo laikus, o patį Mindaugą - pirmuoju Lietuvos krikštytoju'. Kadangi redakcijos su talkininkais įskelbta net dešimt knygų, tai manytina, jog šitokia nuomonė yra patikimai tvirta, visiems įsidėmėtina. Todėl gal daugiau nebeklaidžiosim painiodamies tarp dviejų datų tokiu reikšmingu savo istorijos klausimu. Ypač kad antruoju - Jogailos krikštu nebuvo visa Lietuva krikščyta (Zemaičiai liko savo tikyboj), nei rimtai krikščionybė platinta, nes neparūpinta dvasininkų, prakalbantių ir žmones jiems suprantama kalba; net nei atskiros bažnytinės provincijos Lietuvai neįsteigta, priskiriant būtinai prie lenkų arkivyskupijos. O Mindaugo krikštijimas buvo rimtesnis: jis pastatė pirmą bažnyčią-katedrą, greičiausiai Vilniuje, kur būta ir jo sostinės; jis įkūrė Lietuvos bažnytinę provinciją, užmegzdamas tiesioginį ryšį su popiežium. Buvo įkurta trys vyskupijos ir joms paskirti vyskupai. Tik politinė nerami būklė trukdė naujai religijai paplisti.

• Kokios vertės buvo tie Jogailos įpiršti lenkai dvasiškiai, atsiunčiami apaštalausti Lietuvą, ryškų pavyzdį rodo net pats vyskupas - Baltramiejus iš Pultusko, dešimt metų po Vytauto mirties apėmęs Zemaičių vyskupiją, pagal vysk. Motiejų Valančių: 'Per savą nelabumą daugiaus žmones papikytino, ne kaip gera pramokė'. Tokios liūdnos pasekmės buvo Jogailos politinio krikštijimo, kuriuo jis pirkosi karaliaus sostą.

• Kad žadama apie Lietuvos bažnyčias išleisti dar penketą tomų, tai varta kai ką patikslinti, kad kiti tomai būtų dar tobulesni. Rimtam veikalui ir mažos ydos kenkia. O šiaip visas užmojis ir monumentalus darbas - pasigėrėtini. Tai paminklas mūsų krašto praeičiai, taip pat vaizdus šaltinis istorijai.

• Kai kurių vardų ir žodžių rašymas būtina išlyginti. Rاندame dvejopą Radvilą ir Radvilą; be reikalo dabar imama lyg moderninti - keisti standartine galūne -as, kai nuo seniau buvo Radvila. Taip pat ir kitas žymus istorinis vardas Vaina ir Vainius (senesnė lytis Vaina, plg. Dovaina). Vietovė Rubikiai ar Rubikai? Nevisai tikslu kurią sritį vadinti Suvalkija, nes nei istorinė, nei nepriklausomą Lietuvos tokios administracinės srities nebūta (tik trumpai - caro laikais). Vienur prie vietovių pažymimos ir buvusios istorinės sritys (Ceklis, Karšuva, Tverai, Medininkai), bet ne visur. Griežčiau vertotinas bažnyčios ir koplyčios skirtumas.

Knygoj kalba gera, nes taupiai ryški. Vos keletas klaidelių. Rašoma romantinis stilius vietoj romaninis ar romeniškas stilius. Stacijos ir stotys - reikia vieno termino. Netikslu vis pakartotinai rašyti, kad pvz. koplyčia yra X apylinkėse, nes vienas daiktas negali būti daugely vietų, o tik vienoj apylinkėj. Dabar lauksim kitų tomų.

Algirdas Budreckas

TESTAMENTAS

Jei tėvynę tu myli tikrai
Ir ją gint visada pasiryžęs,
Tavo siela deimantais nusagstyta,
Brangenybė savam kraštui esi.

Jei už skriaudžiamus brolius tautiečius
Atiduosi net savo gyvybę,
Lietuva tau liks amžiais dėkinga,
Už jos laisvę - nepriklausomybę.

Jei kovon nejauti pašaukimo
Ir nenori tėvynės apginti,
Savam kraštui esi tu numiręs,
Tartum piktžolė išrauta sunaikinti.

Už tėvynę daug žuvo aukų,
Didvyrių - patriotų šaulių.
Gindami savo kraštą tėvų,
Jie surašė testamentą krauju.

Tokio atvejo literatūros istorija nežino

Vyt. Alanto žodis priimant premiją

Kitados mecenatai buvo monarchai, kunigaikščiai, grafai - žodžiu, turtingi aristokratai; šiandien - bendrovių fondai, organizacijos, pavieniai turtuoliai. Kitaip sakant, visais laikais meno ir mokslo rėmimas buvo susijęs su turtingais žmonėmis, įstaigomis bei institucijomis. Vienkartinių rėmėjų yra ir buvo daug, tačiau nei mūsų, nei pasaulinės literatūros istorija iki šiol neturėjo atvejo, kad į mecenatus būtų iškiles paprastas darbininkas, kaip mūsų Simas Kašėlionis, patsai pelyndamas pragyvenimą iš valandinio uždarbio, sunkiai dirbdamas ir dar nepalankiose sąlygose. Kito tokio fenomeno kultūros istorija nežino.

Vytautas Alanta priima iš Vilties draugijos vicepirmininko K. Sragausko premiją.

didžiausia kokią mes ligi šiol esame turėję laisvoje Lietuvoje ir išeivijoje. Jei, pavyzdžiui, už 20 psl. novelę skiriama \$600, tai už 200 psl. romaną reikėtų skirti \$6,000. Valstybinė literatūros premija Lietuvoje siekė tik 5,000 litų.

Mūsų mecenatas pradėjo skirti premijas 1963 metais. Iš pradžios premija siekė \$250. 1968 m. premija buvo padvigubinta iki \$500, o vėliau pakelta iki \$600.

Bet tai dar ne viskas. Viena savo laiške prieš metus Simas man rašė: 'Novelės konkurso likimas - amžinas.' Ir jis paaiškino, kad padėjęs banke stambų kapitalą, iš kurio nušimčių premijos už novelę būsiandienos skiriamos ne tik išeivijoje, bet ir atsikūrusioje Lietuvoje ...

Iš tikrųjų įdomu patirti, iš kur tas jo entuziazmas lietuvių literatūrai. Kartą paklaustas kodėl jis toks dosnus lietuvių grožiniam žodžiui, atsakė, kad jis mėgsta skaityti lietuviškas knygas, o itin jam patinkanti novelė. Kitame laiške jis man rašė taip: 'Va, man rodos, pasakytų Antanas Smetona, tai atpildas man už mano rūpestį ir straipsnį, paskelbtą 1907 m. Viltėje - 'Ugdykime talentus.' Galimas dalykas, kad Smetonos mesta mintis ir paskatino Simą susidomėti lietuvių literatūros rėmimu. Pagaliau tai yra antraeilis dalykas, kaip jam ta mintis pribrendo (beveik norėčiau tvirtinti, kad čia bus suvaidinęs didelį vaidmenį ir Simo patriotizmas), bet svarbiausia, kad mes turime nuolatinį, pastovų ir 'amžiną' novelės rėmėją, kuris ne tik daug prisidėjo

prie lietuvių novelės žanro kultūravimo išeivijoje, bet ir sudarė sąlygas skatinti novelės kūrybai ir atsikūrusioje Lietuvoje.

Aišku, ne visos premijuotos novelės yra šedevrai - tarp jų yra šokių ir tokių, bet juk žinome, kad jei nebus pelų, neturėsime iš ko ir grūdų išvėlyti ...

Man itin malonu pastebėti, kad premija už novelę 'Mėnesienos siuita Baublio paunksmė' buvo paskirta kompetingos Jury Komisijos, į kurią įėjo pirmininkas rašytojas, neseniai pasirodžiusios poezijos knygos 'Giesmės žydėjimo metas' autorius Balys Auginas, laikraštininkas ir iškilius visuomenės veikėjas Aleksas Laikūnas ir redaktorius Vytautas Gedgaudas. Dėkoju Komisijai už palankų mano novelės įvertinimą.

Aš labai apgailestauju, o manau ir jūs man pritarсите, kad į šias iškilmes negalėjo atvykti pats mecenatas Simas Kašėlionis. Skambinau jam porą kartų Chicago, kviesdamas pasirodyti Detroite, bet atsakymas buvo vis tas pats: dėl sveikatos negalavimų atvykti negalys. Mano ypatinga ir labai nuoširdi padėka jam už premiją.

Taip pat man padėka priklauso LTS Detroito skyriaus valdybai, ypač jos pirmininkui Jonui Svobai, kuris į Dirvos sukakties minėjimo programą įtraukė ir premijos įteikimą.

Neužmirštu ir mūsų radijo valandėlių, kurios taip palankiai ir iškalbingai paminėjo novelės konkurso rezultatus.

Dėkoju savo draugams ir

mano literatūrinio žodžio vertintojams detroitiečiams, kurie malonėjo čia susirinkti ir pasidžiaukti kartu mano laimėjimu. Nuoširdus ačiū visiems!

Išsikirpti!

Išsikirpti!

V-TO TEATRO FESTIVALIO REPERTUARAS

TRĘČIADIENIS, lapkričio 26 diena, 7:30 v.v.

Teatro Festivalio atidarymas

JUMORO VAKARAS

Išpildo Vitalis Žukauskas iš New Yorko

KETVIRTADIENIS, lapkričio 27 diena, 7:30 v.v.

Čikagos Šaulių Teatras — K. Kielos 3 v. komedija

JAUNYSTĖS ELIKSYRAS

Režisuoja Juozas Petrauskas

PENKTADIENIS, lapkričio 28 diena, 2 v. po piet

Čikagos Jaunimo Teatras — L. Dovydėno 1 v. komedija

JEIGU MES RASIM URANIJAUS

Režisuoja Darius Lapinskas

Ir Aloyzo Barono 1 v. vaidinimas vaikams

DIENA PRIE EŽERO

Režisuoja Laima Lapinskienė

PENKTADIENIS, lapkričio 28 diena, 7:30 v.v.

Rochesterio jaunimo „TEATRAS VIENAS“

Anatolijaus Kairio 3 veiksmų komedija

KU - KU

Režisuoja Andrius Cieminis

ŠEŠTADIENIS, lapkričio 29 diena, 2 v. po piet

Los Angeles DRAMOS SAMBŪRIS

Jurgio Gliados 3 veiksmų drama

ČIURLIONIS

Režisuoja Dalila Mackialienė

ŠEŠTADIENIS, lapkričio 29 diena, 7:30 v.v.

Toronto teatras AITVARAS

Juozo Grušo 4 veiksmų drama

TĖVAS IR SŪNUS

Režisuoja Aldona Dargytė-Byszkiewicz

SEKMADIENIS, lapkričio 30 diena, 2 v. po piet

Hamiltono Teatras AUKURAS

Birutės Pukelevičūtės 3 veiksmų komedija

ANTROJI SALOMĖJA PAINIAVOSE

Režisuoja Elena Dauguvietytė-Kudabienė

SEKMADIENIS, lapkričio 30 diena, 7 val. vakaro

ŽYMENŲ VAKARAS

Režisierių pagerbimas, Žymenų įteikimas, vaišės, meninė dalis. Viskas JAUNIMO CENTRE, 5620 S. Claremont Ave.,

BILIETAI:

VAZNELIŲ PREKYBOJ (Gifts International), 2501 West 71st St., Chicago, Ill. 60629. Tel. 471-1424 (darbo valandomis). Tuo pačiu adresu galima užsakyti ir paštą. Kainos: \$5, \$4, \$3 — Žymenų banketas — \$10.00 asmeniui.

Ruošia: LB Kultūros Taryba

PREMIJA ĮTEIKIANT...

(Atkelta iš 1 psl.)

Mielasis p. Alantai, šia proga visų - kurie arčiau prie Dirvos stovime, jos redakcijos ir Vilties draugijos valdybos, o taip pat jūsų kūrybą branginančių skaitytojų - vardu jus nuoširdžiai sveikiname ir linkime jūsų talentui dar ilgai ilgai žerėti. Čia pat dėkojame ir p. Alantienei, kuri šviesiomis dienomis jūsų polekių nuolatos skatino, gi ūkanotose savo rūpestingumu jus guodė ir stiprino. Tegu Praamžius Dievas dar daug metu judu abu savo malonėmis gaivina ir laimina.

Prieš įteikdamas konkurso mecenato Simo Kašėlionio premijos čekį, norėčiau viešai perskaityti jo laišką, atsiųstą su čekiu. Jis rašo:

"Džiaugsmingai sveikinu Laureatą, kaip vieną iškiliausių lietuvių rašytojų ir lietuvių novelės karalių, su penktuoju laimėjimu Dirvos novelių varžybose.

Tamtos kūrybą - kaip Tarp dviejų gyvenimų, o ypač Šventaragis, Liepkalnio sodyba - pilnai įvertins laikas ir laisva, jaunoji Lietuvos karta. Giliai tikiu, kad Jūsų visa įvairių žanrų kūryba bus neišsamiama dvasinis turtas ateities kūrybinėms kartoms. tik tuomet bus pilnai suprasta kas yra ir bus Lietuvai rašytojas Vytautas Alanta.

Mano asmeniškai linkėjimai mielam Laureatui - daug, daug kūrybingų dienų. Nuoširdžiausi linkėjimai visai Tamtos šeimai, o taip pat ir visiems šios šventės dalyviams bei dalyvėms - sulaukti Dirvos ir didžiųjų literatūros švenčių bei premijų mūsų laisvame Vilniuje!"

Viesėdami Chicagoje aplankykite **PARAMA**

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAŽEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis

APSILANKĘ — ĮSITIKINSITE.

Mažeika & Evans

Laidotuvių Direktorai
6845 SOUTH WESTERN AVE.
CHICAGO, ILL.

Trys Moderniškos Koplyčios
Mašinoms Vieta

Tel. 737-8600 737-8601

9837 SOUTH KEDZIE AVENUE

EVERGREEN PARK, ILL. 60642

Tel. 422-2000

KŪRYBA IR MOKSLAS

TELŠIŲ VYSKUPIJĄ APLANKIUS

Balys Gražulis

Sį rudenį sulaukėme pirmojo tomo - Telšių Vyskupija - iš leidžiamos Lietuvos Bažnyčių serijos. Knyga yra didoko formato ir jos keturiuose šimtuose puslapių aprašyta 140 Telšių Vyskupijos parapijų, talpina 1184 bažnyčių, koplyčių, koplytėlių, kryžių ir kitokios nuotraukos. Tai nepaprastai išpūdinga, įvairiausių jausmų sukelianti knyga.

Knygos pradžioje susipažįsti su buvusios Zemaičių Vyskupijos, o tuo pačiu ir Lietuvos krikščionybės istorija. Sužinai, kad Telšių Vyskupija yra viena iš trijų buvusios Zemaičių Vyskupijos dalių. Paskaitai vyskupų biografijas, nuo pirmojo - Motiejaus Trakiškio (1417-1422), iki paskutiniojo - Liudviko Povilionio (1969-1973), viso penkiasdešimt pavardžių: keturiasdešimties senosios Zemaičių Vyskupijos vyskupų, penkių naujosios Telšių Vyskupijos vyskupų ir penkių vyskupijos valdytojų. (Telšių Vyskupija šiuo metu savo vyskupo neturi). Permeti akimis keturiasdešimt devynių bolševikų nužudytų ir kankintų vyskupijos kunigų sąrašą, peržvelgi vyskupijos kunigų nuotraukas ir giliai susimąstai. Visą vyskupiją aptarnauja tik šimtas keturiasdešimt penki kunigai, o vyskupijoje 1978 m. oficialiai veikė 142 bažnyčios! Kaip knygos gale įdėtas kunigų sąrašas ir nuotraukos rodo, iš Lietuvos pasitraukė daugiau septyniadesimties Telšių Vyskupijos kunigų. Taigi, beveik visas trečdalis! Nenuostabu, kad 38 bažnyčios kunigų neturi. O ir dirbančių kunigų dauguma jau senyvo amžiaus, todėl jų skaičių sparčiai

mažėja ir vos tik keliais per metus pasipildo, nes vyskupijai savo kunigų seminarijos turėti neleidžiama. Zvilgtėri į kunigo neturinčių parapijų sąrašėlį ir jau netvirtais pirštais atverti lapą skirtą parapiijinei Adakavo Sv. Jono Krikštytojo bažnyčiai. Pastatas senas, kuklus, medinis, stacionis lentomis apkaltas, ant stogo nedidelis bokštelis. Tačiau viduje bažnytelė jauki, su keturiomis gražiais altoriais. Rašoma, kad buvę gražios, meniškos italų dailininko darbo Kryžiaus Kelių stotys. Buvo? Kur jos dabar? Aišku, kad komunistinio aktyvo sunaikintos. Ak, bažnytelė pripratusi prie vargo. Vyskupas Motiejus Valančius savo "Zemaičių Vyskypystėje" rašė: "Adakavo klebonas be žmonių pagalbos trūkst duonos".

Parapijų aprašymai ir nuotraukos sudėtos alfabetin tvarka ir antrame puslapyje jau randi Akmenės mūrinę bažnytelę, statytą 1921 m., o sekantieji šeši puslapiai skirti vieniems Alsėdžiams. Kagi, juk Alsėdžiuose rezidavo Zemaičių Vyskupijos vyskupai iki M. Valančiaus laikų, išstius tris šimtus metų. Nustembi sužinojęs, kad ta neoficiali katedra net du šimtus metų šiaudais dengta išbuvo! Zvilgtėrėjis į didelę, medinę, klotimo išvaizdos bažnyčią, suki akis į kitas, patrauklesnes Alsėdžių nuotraukas: altorių, varpinę, kapinių kryžius, koplytelę...

Toliau Barstyčių medinukė ir greta jos Batakių bažnyčios nuotrauka. Tačiau pačios bažnytelės jau nėra. Ją 1970 m. sudegino sovietiniai aktyvistai.

O bažnytelė buvo statyta 1776 metais ir buvo laikoma tipišku tokios architektūrinės grupės pavyzdžiu. O štai Beržėnų koplyčios M. Dobužinskio piešinys. Koplytelė sunaikino laikas, bet jos piešinys išliko. Šalia jo Beržoras. Čia reikia ilgėliau stebėti ir pavaikštinėti, Kryžiaus Kelių apeiti, į jų koplyteles pasižvalgyti. Viskas čia dvelkia senove: bažnytelė, varpinė, koplyčia ir archajiškos Kryžiaus Kelių koplytelės, medinės, aptręšusios, įvairiašakos - dengtos, lentomis, gontais ir jau apsamanusiais šiaudais. Retas, jausmas, šventumo jausmą keliantis išpūdis.

Ir taip eini toliau per senąją Zemaitiją, lyg piligrimas Sven tają Žemę lankydamas, čia praeini pro pasvirusį kryžių, čia užmeti aki į pakeles koplytelę; stabteli prie senos bažnytelės. Pastoviniuoji prie Dionizo Poškos kapo Kaltinėnuose. Perskaitai įrašą Antano Vienažindžio paminkliniame akmenyje, prisėdi pailsėti kapinaitėse ant suoliuko... Viskas taip sava ir kartu svetima. Sava ta senoji medinė bažnytelė, ypatingai tai Sėdos kirviu sukirstoji. Sava ir didinga neogotinė Gadūnavo bažnyčia, primenanti Sv. Onos šėdevrą Vilniuje. Svetima ir dar nematyta bažnyčia - barakas Endriejeve, Gargžduose ir net Laižuvos Vienažindžio ir Vaižanto bažnyčia isikūrusi špitolėje. Tai ir sako knygos autorius Bronius Kviklys, kad "anksčiau lietuviai statė barokines bažnyčias, o dabar tegali statyti barakines". Liūdna palieka į tas vargas bažnyteles pažiūrėjus. Apsunkintomis kojomis velkiesi toliau. Dar sukelia smalsumą Degučių trikampė medinė bažnytelė, bene vienintelė tokia Lietuvoje, dar šen ten susižavi baroku ar naująja gotika, stebiesi, kad kiekviena medinukė vis kitokia, unikali, savaip graži ir kiekviena brangi, nes tai vis retas architektūrinis istorinės reikšmės paminklas. Ir vėl užgula širdį nerimas: kiek ilgai jos dar stovės? Kiek jų bešliks kai taip žiauriai jas naikina laikas ir atėjistinis okupantas? Juo labiau, kad dabar neviena bažnyčia neturi jos sargų-kunigo, o ateityje vis daugiau jų be priežiūros liks.

Antai Gaurės bažnytelės pelenai. Ją sudegino atėjistiniai aktyvistai 1970 m. Vėlgi Kražių. Kuršėnų atstatyta be bokšto. Klaipėdos nauja, puiki bažnyčia nusavinta, bokštas nugriautas. Bažnyčia pavesta liaudies filharmonijos sale. Tave apėmusią nuotaiką ir Lietuvos bažnyčios padėti geriausia vaizduoja nuotrauka, rodanti Saukėnų kleboną Tomą Svambarį savo sunaikintoje tėviškėje klūpantį po kiemo kryžiaus likučiais.

Nuotaiką kiek pragiedrina Rietavo neoromantinės puikiosios bažnyčios vaizdai. Pradžiugina žinia, kad išliko dai-

BRONIUS KVIKLYS

Telšių vyskupija

lusis Saukėnų bažnyčios architektūrinis ansamblis, kad dar tebestovi įdomus mūrinės architektūros paminklas, senoji Varnių Katedra su savo dvylika gražių altorių ir kad matai jau atstatytą dabartinę, karo metu apgriautą, Telšių Katedrą.

Savo kelionę baigi Zvingiuose ir romantiškai, tarp medžių viršūnių iškilusį, bažnytelės bokštą išsižiūrėjęs.

Neužmirštama ta kelionė ir džiaugiesi, kad dar galėjai ją atlikti. Džiaugiesi dar ir dėl to, kad tokią kelionę galės lietuvis atlikti ir po daugelio metų. Dar nevieną bažnyčią, kryžių ar koplytelę sunaikins atėjūnas, bet jos išliks šioje knygoje ilgiems laikams. Užtat esame dėkingi vienam be galo darbščiam ir užsispyrusiam žmogui - Broniui Kviklyiui, monumentalios keturtomės "Mūsų Lietuvos" autoriui.

Knygos pratarmėje Bronius Kviklys sako: "Vienas pagrindinių šios knygos tikslų yra uždokumentuoti ir palikti ateities kartoms galimai tikresnį ir neiškreiptą mūsų bažnyčių ir kitų religinių pastatų vaizdą, kad ateities lietuvių kartos matytų, kiek daug meniškų religinių ir architektūrinių vertybių Lietuvos žmonės amžiu bėgyje savo Viešpaties garbei yra sukūrę. Šį gigantiską darbą sumanė ir vykdė Bronius Kviklys. Seriją Lietuvos Bažnyčios numatyta išleisti šešiais tomiais, kiekvienai vyskupijai skiriant po vieną tomą. Ši knyga - Telšių Vyskupija - tėra pirmas tos serijos tomas. Dar išeis: Vilkaviškio, Panevėžio, Kauno, Kaišiadorių ir Vilniaus vyskupijoms skirti tomai. Antrasis tomas,

Vilkaviškio Vyskupija, jau ruošiamas sapudai. Sumanytas vykdomas pačiu laiku, gal net jau per vėlai. Po keiliolikos metų jo tikrai nebūtų galima įvykdyti. Ir dabar žmogui sunku įsivaizduoti medžiagos rinkimo sunkumus. Net normaliais laikais, tėvyneje gyvenant, nelengva būtų visus religinius pastatus nuotrafuoti ar esamas nuotraukas surinkti, o autorius jų gyvena svetur. Ir surinko. Sa ko, beveik visą medžiagą - nuotraukas - jau turi surinkę visiems tomams. Belieka tik jas aprašyti. Bet ir čia, likęs darbas, pareikalaus daug laiko ir didelių pastangų. Tačiau, žinant Broniaus Kviklio darbštumą ir ištvermingumą, reikia tikėti, kad šis užmojis bus ištesėtas.

Knyga bevartant stebina ne vien nuotraukų gausa, bet ir jų kokybė. Dauguma nuotraukų senos, kitos darytos dar aname šimtmeityje. Jos turėjo būti gelstelėje, pablukę, apraižytos, o atrodo, kad visos ką tik dabar fotografuotos. Tai gabaus spaustuvininko M. Morkūno nuopelnas. Jis iš jų išgavo viską, ką tik buvo galima išgauti. Patenkina skaitytoją ir parapijų bei pastatų aprašymai - trumpi, aiškūs.

Lietuvos Bažnyčių seriją tik Bronius Kviklys ir gali paruošti. Jis yra žinomas bibliofilas, fotografas, filatelistas, numizmatikas, visą amžių renką li-tuanistiką, pašto ženklus, pinigų ir turi sukaupęs 10,000 knygų ir 7,000 nuotraukų lobį. Bet ir jis pats vienas šio milžiniško darbo negalėtų atlikti. Nuotraukų telkime jam talkininkavo gausūs būrys tautie-

(Nukelta į 6 psl.)

Ar jau turite vertingą, gerai dokumentuotą veikalą apie tautininkų veiklą Lietuvoje ir išeivijoje

"TAUTINĖS MINTIES KELIU"

Redagavo prof. JONAS PUZINAS ir JONAS P. PALUKAITIS. Išleido Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga. 416 psl. kietais viršeliais. Kaina 12.50 dol.

J. Puzinas rašo "Lietuvių tautinės sąmonės raida ir tautinės srovės susidarymo pradmenys"; dr. J. Jakštas — "Tautos pažangos partijos — lietuvių tautininkų sąjungos istorijos bruožai 1916-1940"; Jonas P. Palukaitis — "Tautinės srovės periodika" ir daug kitų straipsnių apie tautininkus.

Knyga gaunama Dirvoje ir ALT S-gos skyriuose.

— — — I Š K I R P T I — — —

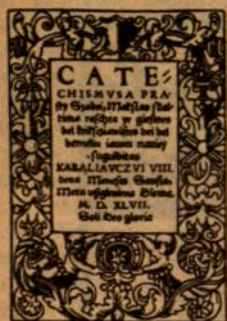
DIRVA
P. O. Box 03206
Cleveland, Ohio 44103

Siunčiu 12.50 dol. ir prašau man atsiųsti "Tautinės minties keliu".

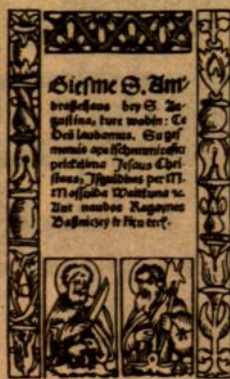
Pavardė ir vardas

Adresas

LIETUVIŠKOS KNYGOS 1547-1647

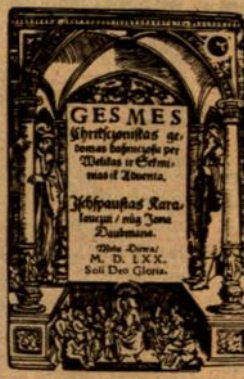
1547

1549

1566

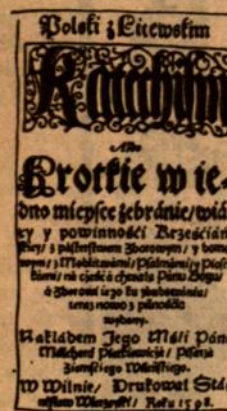
1570

1595

1589

1598

1600

1625

1629

1642

1647

laiškai Dirvai

PANEVŽIO GIMNAZIJOS KŪRĖJA MARIJĄ GIEDRAITIENĘ PRISIMINUS

Š. m. birželio 30 d. "Drauge" buvo paskelbta šešių ponių užuojauta mirus Pa-

TELŠIŲ VYSKUPIJA...

(Atkelta iš 5 psl.)

čių, gyvenančių čia ir Lietuvoje. Aišku, pirmoje eilėje kunigai. Daugiausia jų, Telšių Vyskupijos kunigų, gyvenančių užsienyje, lėšomis ši knyga ir buvo išleista. Keturi kunigai šiai knygai leisti po tūkstantinę davė.

Pasakytina, kad ši knyga yra įspūdinga, vykusi pastanga naikinama Lietuvos Bažnyčiai užkonservuoti.

Bronius Kviklys. Lietuvos Bažnyčios. I tomas. Telšių Vyskupija. Redakcija: Paulius Jukus, Bronius Kviklys, kun. Petras Patlaba, kun. Anicetas Tamošaitis, S.J. Architektūrinės pastabos: Jurgis Gimbutas. Redakcijos talkininkai: kun. Bronius S. Zdanis-Zdanevičius, kun. Petras Garšva, Nijolė Gražulienė, Liūdas Kairys, Algimantas Kezys, S.J., prel. Jonas Kučingis, Ramunė Kviklytė-Lu kienė, kun. Vaclovas Martinus, kun. Kazimieras Ruibys, kun. Valerijonas Sobutas. Redakcijos foto bendradarbiai bei talkininkai: Daumantas Cibas, Perkūnas Krukonis, Jonas Kuprys, Petras Malėta, Juozas Mažeika, Jonas Palukaitis, kun. Antanas Račkauskas, Vytautas Reivytis, Sofija Zumbakienė. Daugininkas ir techninis redaktorius: Petras Aleksa. Išleido Amerikos Lietuvių Bibliotekos Leidykla 1980 m. Surinkta Draugo spaustuveje. Spausdino M. Morkūno spaustuve, 400 psl. Tiražas 2,000 egz. Kaina 20 dolerių.

nevėžio mergaičių gimnazijos buv. ilgametei direktorei M. Giedraitienei. Velionė buvo ne tik mergaičių, bet ir visos gimnazijos direktorė ir kūrėja. Mergaitės atsiskyrė tik 1932 m. pastačius jom atskirus rūmus.

1915 m. vokiečiams okupavus Lietuvą, tų metų rudenį Panevėžyje įsisteigė "Saulės" gimnazija, kurios steigėjais buvo kun. J. Stakauskas, K. Bizauskas ir Giedraitienė, tada ji vadinosi Putramentienė. Ji buvo dar jauna, neseniai ištekėjusi už karininko Putramento, kuris 1915 m. žuvo Kaukazo fronte ir dėstydamas istoriją mums savo sielvartą pasakė. Būdamas pirmutinė tos gimnazijos direktorė, vos 22 m. amžiaus, ji ant savo pečių išnešė visą gimnazijos kūrimo vargą, nes vokiečiai mėtė tą jų vadinamą "Realschule" iš vieno patalpų į kitą. Buvę puikus, Realinės mokyklos rūmai, buvo užimti karo ligoninės, gimnazija įsisteigė buv. mergaičių gimnazijos patalpose, bet neužilgo vokiečiai liepė išsikraustyti į Ramygalos gatvę, Narkevičiaus, vėliau į Liepos namus.

Pradžioje nebuvo lietuviškų vadovėlių, tai visi da lykai buvo dėstomi rusų kalba, tik nuo 1916 m. rudens pradėta dėstyti lietuviškai. Visi mokytojai buvo lietuviai, tik vokiečių kalbai dėstyti buvo pakviesta iš Vokietijos mokytoja Stulz. Ji buvo labai aktyvi ir gimnazijai daug padėjo kaip

"žaibolaidis" prieš vokiečių okupacinę valdžią. Per vakarelius ji privokiedavo vokiečių karininkų, kurie žavėjos lietuviškoms dainomis ir mūsų gimnazistėmis... Chorui vadovavo muz. V. Paulauskas ir kai užtraukdavom vieną, kitą, vokišką dainą, tai vokiečiai stugdavo iš džiaugsmo. Gimnazijos inspektorium buvo K. Bizauskas, dėstęs lietuvių ir lotynų kalbas, bet nuo 1917 m. jis gimnabijoj mažiau besirodė, nes buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą paskelbusią Lietuvos Nepriklausomybę. Bizauskas su klebonu kun. Stakausku turėjo irgi gerą "žaibolaidį" vokiečių katalikų karo kapelioną, kuris kas rytą laikydavo pamaldas vokiečių kariams Stakausko bažnyčioje. Tie ryšiai daug palengvino direktorės darbą. Be direktoria vimo dėstė istoriją ir prancūzų kalbą, o Bizauskui išvykus į Vilnių ir lotynų kalbą.

Jos brolis, grįžęs iš Rusijos pulk. Geiga dėstė gimnastiką. Lietuvos kariuomenėje jis pasižymėjo kaip geras artileristas. Su jos seserim, Geigaite, berods, buvome vienoje klasėje. Kiti mokytojai kaip ir Bizauskas buvo universitetų studentai ir tebedėvėjo rusų studentų uniformas. Direktorė Putramentienė - Giedraitienė dėstė mums istoriją penkerius metus. Ji mokėjo pagauti mokinių dėmesį, atrodė ji pati pergyvena tuos viduramžius ir naujųjų laikų istorinius įvykius. Ji paliko savo mokiniams, ypač man, istorijos pamėgimą ir pasigerė-

jimą. Kartais kai tenka rašyti istoriniais klausimais, visuomet prisimenu Mariją Putramentienę - Giedraitienę ir mielai prisidedu prie užuojautos tų ponių, su kurių viena, kita galėjau būti vienoje klasėje. (Kai mergaitės išteka sunku jas iš pavardžių atpažinti, prisimenu tik S. Oželienę-Tyru lytę, nes ji ištekojo 1920 m.).

1918 metais gruodžio pabaigoje, vokiečiams pasitraukus iš Panevėžio, gimnazija atgavo puikius realinės mokyklos rūmus ir tuoj ten persikėlė. Nauju direktorium buvo paskirtas žymus kalbininkas J. Balčikonis, bet tuo pat laiku Panevėžį užėmė bolševikai ir gimnazija vėl neturėjo ramybės, nes prasidėjo mitingai ir mokinių terorizavimas. Direktorius Balčikonis laikėsi neutraliai ir gimnazijos reikalus daugiau tvarkė švietimo vicekomisaras VII klasės mokinys komunistas J. Sitavičius. Švietimo komisaras Špeičys nebuvo komunistas ir jis į gimnazijos reikalus nesiki-

šo. Buv. direktorė liko tik mokytoja. Mokiniai aušrininkai rėmė naują valdžią, o ateitininkai slapstėsi nuo areštų ir naktimis bėgo į Kėdainius ir stėjo savanoriais į Lietuvos kariuomenę. Tokia klaiki padėtis tęsėsi iki 1919 m. gegužės 23 d. kai Panevėžys buvo galutinai išvaduotas.

1920 m. gimnazijos direktorium buvo paskirtas dr. J. Yčas ir gimnazijoje nušvito normalus gyvenimas. Mergaičių gimnaziją atsisiskyrė nuo bendros 1932 m. Pirmu jos direktorium buvo J. Elisonas iki 1935 metų, o po jo paskirta Marija Giedraitienė, kuri direktoriavo mergaičių gimnazijai iki galo t. y. iki 1944 m. (Iš užuojautos neaišku ar ji buvo pasitraukusi, ar mirė Lietuvoje).

P. Lelis
Toronto, Ont.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Talis
STUDIOS

WEDDINGS — PORTRAITS — CANDIDS

THE BEST FOR LESS

Call 692-1515 15606 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, OHIO

Our hours are from 11:00-6:00.

Kalifornijos lietuviai

PAGERBĖ SAVANORIUS-KŪRĖJUS

Ramovės Los Angeles sk. pirmininkas Vladas Simoliūnas š.m. spalio 12 d., sekmdienį, įgyvendino vieną gražiausių savo daugybės idėjų - skyriaus narių, sulaukusių aštuoniasdešimties metų, pagerbimą. Šio garbingo amžiaus sulaukusių Ramovėnų mūsų kolonijoje priskaitome penkiolika, bet deja, ne visi pajėgė savo šventėje dalyvauti. Seniai ir sunkiai serga savanoris-kūrėjas, plk. Juozas Andrius kaip tik po sunkios operacijos gulėjo ligoninėje. Taip pat dėl susilpnėjusios sveikatos negalėjo atvykti savanoris-kūrėjas maj. Jonas Pukūnas ir dr. ltn. Jurgis Gedaugas-Prialgauskas.

Pagerbime dalyvavo šie garbės svečiai: savanoriai-kūrėjai Vyčio Kryžiaus kavalieriai - pulk. Jonas Andrašūnas, pulk. ltn. Bronius Basiulis, maj. Petras Starevičius, kpt. Jurgis Tomas-Tumavičius; savanoriai-kūrėjai - pulk. Tomas Sereika, kpt. Grigorijs Radvenis, grandinis Jonas Cekanauškas ir eilinis Mykolas Barauskas; Atsarg. kapitonas - Juozas Truškauskas ir Martynas Sumanas; Komendantūros tarnautojas, eil. Juozas Kazakevičius.

Garbingus mūsų karius pagerbti susirinko pilnutėlė Tautinių Namų salė, kurią puošė iš Birutiečių darželių sunėtos rožės. Tik įžengusiam salėn, kiekvienam garbės svečiui ir

jo Ponai Birutiečių pirmininkė Albertina Milienė prisegė po puošnią baltą gėlę. Kiekvienam sukaktuvininkui ir jo asmeniškiesiems svečiams buvo paruoštas atskiras, tautinė vėliavėlė papuoštas stalas.

„Kad galėčiau prikelti bent vieną senelį iš kapų milžinų ir išgirsti nors vieną, bet gyvą žodelį iš senovės laikų“ - mūsų nemaraus tautos dainiaus Mai ronio žodžiais prabilo pirmasis sveikintojas, Lietuvos generalinis garbės konsulas Vytautas Cekanauškas, pabrėždamas, jog mes dar turime gyvų Nepriklausomybės kovų milžinų. Sekė kiti sveikintojai: ALT S-gos CV pirm. Antanas Mažeika, ALT-s sk. pirm. Feliksas Masaitis, Birutiečių pirm. Albertina Milienė, šaulių Juozo Daumanto kuopos pirm. Justinas Naujokas, BALFo pirm. Vladas Pažiūra, Radio Klubo vardu Vladas Gilys, Žurnalistų S-gos pirm. prof. J. Kuprionis, Vak. Apyg. Bendruomenės pirm. Rimtautas Dabšys (raštu) ir Jaunimo Ansamblio Spindulys vedėja Ona Razutienė.

Vaišėms įpusėjus, dalį savo gausių prisiminimų iš nepriklausomybės kovų plačiai ir įdomiai papasakojo pulk. Jonas Andrašūnas, nuveddamas klausytojus - lyg į pasakų šalį - į tuos mūsų istorijos kilniausius, didingiausius lapus. Ne vienam išspaudė ašarą ir privertė giliai susimąstyti Vyta-

to Bandziulio padėklamuotas, jo senelio ats. kpt. Juozo Truškauskos prieš septyniadesimt metų rašytas eileraštis, kurį jis pavadino Jaunystės Prisiminimai, nors anūkiui sakė ne kartą: „Tai buvo mano lopšinė“.

(rs)

RADIJO VALANDĖLĖS PARENGIMAI

Pietinėje Kalifornijoje turime nemažai lietuvių, bet jų skaičius negali prilygti vidurio ir rytinių valstijų kolonijoms. Tačiau gi organizacijų, kaip ir pridera, turime nemažiau kaip kitur. Tiksliai tie patys žmonės turi išsidalinti „ploniam“, nei kitose kolonijose. Los Angeles organizacijose matysite tuo pačius veidus - Tautinės Sąjungos L.A. skyriaus pirmininkas yra ir Tautinių Namų pirmininkas; Bendruomenės sk. pirmininkas yra ALT S-gos L.S. skyriaus valdyboje; Romovėnų pirmininkas vadovauja L.A. lietuvių Amerikos Piliečių Klubui. Skautų, ateitininkų ir kitų gražių bei darbščių organizacijų valdybų nariai dirba ir kitose organizacijose. Todėl gal mes, losangeliečiai, turime geresnį tarporganizacinį sugyvenimą nei daugumoje kitų kolonijų. Bent taip atrodo pasiskaičius ginčų spaudoje.

Antrąjį mėnesio šeštadienį/spalio 11-tą dieną, Los Angeles Radio Klubas suruošė tradicinį balių, kuris, kaip ir paprastai, svečių bei rengėjų pasitenkinimui, praėjo dideliu pasisekimu. Radio Klubo baliai visuomet laukiami ir nuširdžiai lankomi. Ne vien dėl to, kad jie paprastai būna puikiai

suorganizuoti, pasižymi, kaip ir daugumas lietuviškų pobūvių, geru ir įdomiai patiekiamu maistu, gražia programa ir gera šokiama muzika - kas svečiams suteikia gerą nuotailą, bet gal labiausiai todėl, kad Los Angeles lietuvių kolonija jaučia pareigą ir nuširdžiai nori savo Radio Klubą, kurį visi Radio Valandėlė vadina, palaikyti ir paremti. Kiekvieną šeštadienį daugumos L.A. lietuvių planai yra sutvarkomi taip, kad pusę pirmos galima būtų išlaikyti Radio Valandėlę. Nenuilstamai tuos lietuviškus radio pusvalandžius, kiekvienas atsakydamas už savo programos stilių ir tekstą, ruošia šie pasišventę kolonijos žmonės: Vladas Bakūnas, Henrikas Bajalis, Danutė Kaškelienė ir Vladas Gilyas. Kai kada jiems įdomiomis programomis patalkininkauja Stasė Pautėnienė - šiemet už vieną tokią valandėlę laimėjusi premiją - ir Aloyzas Pečiulis kuris, nors šimtais darbų ir įsipareigojimų apsikroves, dar randa laiko retkarčiai ir į mus prabilti.

Sio Radio Klubo, kuriam priklauso didelė dalis L.A. lietuvių visuomenės, valdybą įeina: Henrikas Bajalis, Juozas Gedmintas, Pranas Gustas Ona Macėnienė ir Vladas Gilyas. Juos visus švelniai moteris, bet - kaip jau antroji kadencija parodo - gabia, tvirta ir sumania ranka valdo pirmininkė Danutė Kaškelienė. Visi valdybos nariai, stebėtinai rasmadi atliekamo laiko nuo savaitinių radio programų paruošimo ir kitų klubo tvarkymo darbų, yra taip pat uolūs daugelio kitų organizacijų veikėjai ir visuomenininkai.

kai. Jų pavardės matysite ne tik narių, bet ir valdybų sąrašuose, jau nekalbant apie tai, kad be išimties visi yra lietuviškos palaikymo tvirtovės Los Angeles mieste - Sv. Kazimiero parapijos rėmėjai.

Todėl ir nesistebėtina, kad Radio Klubo ruošiamuose parengimuose matysite visų lietuviškų patriotinių, šalpiųjų ir kultūrinių organizacijų atstovus. Radio Valandėlę, gyvuojanti vien tik klausytojų aukomis, negalėtų be visuomenės paramos išsiversti. Bet visuomenė ir ją atstovaujančios organizacijos taip pat gerai žino mūsų Radio Valandėlės vertę ir jos vedėjų pasišventimą. Todėl linkėtina Los Angeles Radio Klubui ir toliau stipriai laikytis, o mūsų kolonijos lietuviams Klubą ir jo dabščiuosius valdybos narius stipriai ir nuširdžiai remti, tuo parodant kolonijos dėkingumą už jų sunkų ir nesibaigiantį darbą paruošiant mums gražias, įdomias ir aktualias radio programas.

Rūta Sakienė

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

BAKER

UNIVERSITY OF DELAWARE

Two years experience or combination of experience & training required in bakery involving all phases of baked goods. Excellent working conditions. Fringe benefits & salary. Hours 12 midnight to 9 a.m.

Apply in person at
401 Academy St., Newark, Del. 19711
or call 302-738-2514.

Equal Opportunity & Affirmative Action Employer, which encourages application from qualified minority groups & women. (42-44)

DR. DOVAS ZAUNIUS (38)

Dr. Albertas Gerutis

Vilniaus byla - tema daktaratui

Kaip Lietuvos vyriausybės atstovas 1931 m. rugsėjo 17 d. posėdyje į teismą prabilo Vaclovas Sidzikauskas. Jo kalba užima minėtoje „Pilkojoje knygoje“ 19 puslapių.

Savo kalbos pradžioje Lietuvos tezių gynėjas pastebėjo, kad „Lentvario-Kaišiadorių geležinkelio atidarymo susisiekimui klausimas, iš pažiūros kuklus, sukelia visą eilę juridinių klausimų“. Sidzikausko kalbos branduolį sudarė toks konstatavimas: „Lenkija — beata possidens teritorialinio ginčo objekto — turi aiškų politinį interesą, kurio siekia su didžiausia energija, priversti Lietuvą užmegsti su ja visokio pobūdžio santykius egzistuojančius teritorialinės padėties pagrindu; tuo tarpu Lietuva, auka beveik beprecedentinio neteisingumo todėl, kad neteko dėl Lenkijos prieš 11 metų padaryto tarptautinio nusikaltimo savo amžinos sostinės, su pasitikėjimu siekia savo teisę atgauti. Todėl Lietuva prisidėjo prie Tautų Sąjungos Tarybos nutarimo prašyti Jūsų nuomonės, — nutarimo, kuriame ji mato naują pagarbos išreiškimą Jūsų aukštai jurisdikcijai. — Aš leidžiu sau pareikšti viltį, kad nuomonė, kurią Jūs esate kviečiami pareikšti, bus tokia, kad turės geros įtakos politinių santykių išplėtojimui tarp Lietuvos ir Lenkijos ir prisidės prie galutinės šios Europos dalies pacifikacijos“ (pusl. 15).

Toliau V. Sidzikauskas pabrėžė, kad „bet kokių santykių nebuvimą su Lenkija Lietuva

laiko aukščiausiu protestu prieš neteisingumą, kurio ji buvo auka“ (pusl. 19). Savo ilgos kalbos pabaigoje Lietuvos interesų gynėjas patikslino, kad lenkų reikalavimas atidaryti geležinkelio susisiekimą, remiantis tarptautine teise, neišlaikęs kritikos, nes ir priėmus šią tezę „Lietuva turėtų teisę atsisakyti įvesti geležinkelio susisiekimą Lentvario-Kaišiadorių geležinkelio ruožu, — ir tai dėl taikių represalijų“.

Po Sidzikausko kalbos žodis suteiktas prof. A. Mandelstamui, kuris protokoluose irgi vadinamas „Lietuvos vyriausybės atstovu“. Profesoriaus išvedžiojimai buvo pašvesti taikių represalijų sąvokai apibūdinti. Jis įrodinėjo, kad Lietuvos vyriausybės taikomos taikingos represalijos esančios suderinamos su Tautų Sąjungos nuostatais. Apgailėstąs normalinių santykių nebuvimą tarp abiejų kaimyninių valstybių Mandelstamas padarė išvadą, kad „tokių normalinių sąlygų stanga tarp Lietuvos ir Lenkijos, nes pastaroji pasikėsino prieš gyvybinę Lietuvos teisę. Ir tik taikių represalijų titulu Lietuva, šalia visų kitų juridinių titulių, jau jos agento nurodytų, atsisako įvesti susisiekimą geležinkeliais su Lenkija“.

Rugsėjo 18 d. dar kartą kalbėjo V. Sidzikauskas. Iš jo išvedžiojimų pacituosiu tokius du sakinius: „Gindama savo teisę, Lietuva nėra užgavusi jokio bendro bet kurios svarbos tautų bendruomenės intereso. Ir ar faktas, kad jokia trečia valstybė neatsisakė į kreipimąsi, kuris

buvo joms adresuotas, ir nepareikšė savo noro dalyvauti mūsų debatuose ar pateikti Jūsų Teismui rašyto dokumento, dar įtikinamiau ir iškalbingiau nerodo, kad iš tikro jokie rimti trečių valstybių interesai nėra paliesti Lietuvos Vyriausybės atsisakymu atidaryti Lentvario-Kaišiadorių geležinkelio linijos ruožą?“ (pusl. 56).

Kaip lenkų vyriausybės agentas Haagos teisme Lenkijos tezę gynė J. Mrozovskis, aukščiausio Lenkijos teismo pirmininkas. Po to vėl pakartotinai sekė V. Sidzikausko bei A. Mandelstamo, o taip pat lenko replikos. Mrozovskis, tarp kita, kategoriškai pareiškė: „Nėra teritorialinio nei konflikto, nei ginčo tarp Lenkijos ir Lietuvos; tas, kas buvo, yra galutinai sutvarkyta Ambasadorių Konferencijos 1923 metų kovo 15 dienos nutarimu“!

1931 m. spalio 15 d. teismas pareiškė savo nuomonę. Pagrindęs ją aštuonis puslapiais „Pilkojoje knygoje“ užimančiais išvedžiojimais, teismas paskelbė tokią nuomonę:

„Iš aukščiau išdėstyto exposed išeina, kad Teismas, apsvarstęs pasižadėjimus, kurie buvo paminėti, dėl trafiko atidarymo arba kai kurių trafiko kategorijų atidarymo Lentvario-Kaišiadorių linijos ruožu, priėjo išvadą, jog, dabartinėmis aplinkybėmis, prievolės, kurią norima Lietuvai uždėti, nėra.“

Dėl tų motyvų teismas vienu balsu yra tos nuomonės, kad galioją tarptautiniai pasižadėjimai neįpareigoja Lietuvos dabartinėmis aplinkybėmis imtis reikalingų priemonių trafikui arba kai kurioms trafiko kategorijoms atidaryti.

Ši nuomonė yra suredaguota anglų ir prancūzų kalba. Prancūzų tekstas yra autentiškas.

Sudaryta Taikos Rūmuose, Haagoje, tikstantis devyni šimtai trisdešimt pirmajis metais spalio penkioliką dieną dviem egzemplioriais, kurių vienas pasiliks Teismo archyvuose, o antras bus perduotas Tautų Sąjungos Tarybai. Pirmininkas Adatci. Sekretorius A. Hammerskjöld. (Pilkosios knygos pusl. 104).

■ Chicagos lietuviai

Antanas Juodvalkis

Nauja neolituonų valdyba

L.S.T.Korpl Ne-Lithuania Chicagos padalinio metinė sueiga įvyko š.m. lapkričio 2 d Lietuvių Tautiniuose Namuose. Sueiga atidarė pirm. Gražina Gražienė ir šiai sueigai pravedė pakvietė Liną Regi, o sekretoriauti Violetą Burokaitę.

Iš anksto išsiuntinėta darbotvarkė buvo priimta be pakeitimų. Pirm. Gražienė pranešė, kad šių metų gegužės 4 d. senjorų sueigoje išrinkta sekančios sudėties valdyba: pirm. - Gražina Gražienė, vicepirm. - Linas Regis, sekretorė - Marija Donskytė, išdėstė - Petras Paškus ir kultūriniam reikalams - Vilija Jakaitytė. Naujai valdybai vos perėmus pareigas užklupo atostogų metas ir neturėjo galimybės veiklą išvystyti. Daugiausiai jungėsi prie kitų renginių ir savo įnašą juos praturtino.

Susikaupimo minute buvo pagerbti šiais metais mirusieji korporantai.

Nesant išdėstė Vyto Paškaus, jo paruoštą apyskaitą perskaitė Algis Modestas. Perskaitę kontrolės komisijos aktą, po trumpų diskusijų, pranešimai buvo priimti.

Magistra Rita Zubrickaitė pristatė tris junjorus, kurie perskaitė parašytus referatus.

1. Junjoras Jonas Ruikis studijuoja Illinois Institute of Technology kompiuterių mokslą, yra skautas ir groja orkestre būgnais. Parašė reportažą 'VI-ji tautinių šokių šventė'. Globėjas senj. Linas Regis.

2. Junjoras Jonas Savickas studijuoja Illinois Institute of Technology civilinę inžineriją priklauso skautams ir šoka 'Rambyno' taut. šokių grupėje. Baigęs Kristijono Donelaičio liuanistinę mokyklą. Parašė taip pat reportažą 'Šeštoji lietuvių tautinių šokių šventė'. Globėjas fil. Stasys Mankus.

3. Junjoras Vitas Plioplys studijuoja Illinois Institute of Technology inžineriją, priklauso skautams ir JAV LJ s-gos Chicagos skyriui, šoka 'Grandies' tautinių šokių grupėje, groja gitara. Parašė darbą - 'TV Lietuvių jaunimo kongresas - draugystės šaltinis'. Globėjas senj. Juozas Mikūzis.

Visi trys minėti junjorai gyvena Marquette Parke, Chicagoje. Yra baigę parapijos mokyklą ir Quigley South gimnaziją, išlaikę nustatytus egzaminus ir valdyba pasiūlė sueigai priimti į Korporaciją ir suteikti spalvas. Senjorų sueiga visus tris minėtus junjorus vienbalsiai priėmė į Korporaciją.

Pirmininkaujantis Linas Regis pasveikino naujuosius senjorus ir pakvietė aktyviai įsijungti į Korpl Neo-Lithuania veiklą.

Nominacijų komisijos vardu Valentina Mažeikienė ir naują valdybą pasiūlė: Gražina Gražienė, Vitą Girdvainienę, Jūratę Tautvilaitę, Algį Jurkūną ir Antaną Juodvalkį. Nesant daugiau kandidatų, visi pasiūlytieji vienbalsiai išrinkti į valdybą.

I kontrolės komisiją, nom.

komisijai pasiūlius, išrinkti: Rita Zubrickaitė, Jonas Griškaitis ir Gintaras Valiukėnas.

Pirm. G. Gražienė priminė, kad Korpl Neo-Lithuania metinėje šventėje turėtų dalyvauti visi korporantai.

Namų šeimininkas B. Kasakaitis pranešė, kad Naujųjų Metų sutikimas įvyks. Ji ruošia Korpl Neo-Lithuania ir Tautiniai Namai. Gros Bichnevičiaus orkestras.

Plačiau buvo pasisakyta dėl mirusių korporantų kapų lankymo. Iki šiol turėta tradicija - korporacijos šventės išvakarėse aplankyti mirusių korporantų kapus, dėl per didelio išsisklaidymo (korporantai yra laidojami ne tik Sv. Kazimiero ir Tautinėse kapinėse, bet ir kitose vietose), nutarta pri-

sitaikyti prie šio krašto ir katalikų papročių ir nuo kapų lankymo šventės išvakarėse atsikvėsti. Mirusius korporantus prisiminti prie paminklo, pagerbiant žuvusius už Lietuvos laisvę.

Linas Regis pasiūlė, kad Naujųjų Metų sutikime nebūtų parduojami įvairūs 'džin guliukai', bet padėti ant stalų ir įskaityti į įėjimo auką. Šis siūlymas bus perduotas rengėjų valdyboms nuspręsti.

Sueiga buvo įdomi pranešimais, diskusijomis ir sumanymais. Dalyvavo tradicinis skaičius korporantų, nors jaunieji pradeda viršyti senimą. Sueigai vadovavę jaunieji korporantai labai gražiai pravedė sueigą.

Valdybos rūpesčiu visi dalyviai buvo pavaišinti.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

TAUPYKITE DABAR

Pas mus. Ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekvienam skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

7 ¼ % — 6 metų su \$1,000, minimum.
7 ½ % — 4 metų su \$1,000, minimum.
6 ¾ % — 30 mėn. su \$1,000, minimum.
6 ½ % — 1 metų su \$1,000, minimum.

VĖLIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI pradėjus naują taupymo sąskaitą. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos sąskaitos įdėjus atitinkama sumą.

SAVINGS INSURED UP TO \$40,000.00 BY F.S.L.L.

Saint Anthony Savings

1447 So. 49th Court • Cicero, Illinois 60650

Phone (312) 656-6330

Open Mon., 9-8; Tues., Thurs., Fri., 9-5; Sat., 9-1; Closed Wed.

Juozas Gribauskas, vedėjas

Chances
are 1 in 5* you'll
go from rubs
to riches in the
Lottery's new
OHIO INSTANT.

Play the OHIO INSTANT. The Ohio Lottery's new \$1 Instant Game. Each ticket you buy has six spots to rub, revealing dollar amounts. If three of the amounts underneath match, you win. A free ticket, \$2, \$5, \$25, \$500, \$1,000. Up to \$5,000!

Best of all, your chances of winning have never been better. On the average, 1 in 5 wins!

So go from rubs to riches. Play the OHIO INSTANT.

*Based on the average of all tickets.

All prize claims must be validated by the lottery.

#268-A

(7)

Vyt. Alantas

Mėnesienos siuita

Baublio paunksmėje

Divos premijuota novelė

Su žmona gyvenimas buvo baigtas. Jis ėmė svajoti apie Ramą. Bet kokia moteris gali jam dovanoti tokį akibrokštą? Važiudamas čia, jis tikėjosi rasiąs poilsį ir ramybę, o dabar vėl nauji rūpesčiai ir galvosūkliai...

— Likimas blinktelėjo tau laimės nuotrupą ir vėl atėmė, bet gyventi reikia, ir skubu tvarkyti skyrybų bylą, — jis tarstelėjo pusbalisiu eidamas vidun dėtis daiktų kelionei ir duryse kone kaktomuša susidūrė su įeinančia moterimi. — Nemira! — Vasiūnas žengtelėjo atgal.

— Ta pati, neišsigąsk, nesuvalgysiu! — ji juokavo pašaipiai.

— Po tiek metų!

— Metų praėjo geras gabalas, bet praeitį apkalbėsime gal kitą kartą, o gal ir visai neminėsime, nes kam lavonus kelti iš kapo? Tegul jie ten ilsisi ramybėje, amžinatilsj! Mums reikia rimtai šnektelėti apie dabartį, tik, žinoma, ne čia, o kur nors nuosaliau: gal žinai kokį restoranėlį netolimaus?

Prieš jį stovėjo toli gražu nebe ta moteris, kurią pažinojo jaunystėje. Ji buvo gerokai sentelėjusi, surambėjusi veidu, pavandenijusiais paakiais ir pasipūtusiu dvigubu pagurkliu, tik jos gražios pašaiptos akys tebešvietė taip pat gyvai ir energingai, kaip anais laikais.

— Galim važiuoti: žinau tokią vietą, — jis atsakė. Ir jie išėjo į kiemą.

— Važiuojam mano mašina, — Nemira priėjo prie didelio, prabangaus limuzino.

— Važinėji kaip didelė ponija, — jis pastebėjo.

— Kam važinėti klibračiais, jei gali karieta? — ji metė nepalankų žvilgsnį į jo ne tokį prašmatnų automobilį.

Iš kiemo jie išvažiavo tylėdami. Nemira sėdėjo už vairo, lyg būtų savo sankeleivį pamiršusi. Jis irgi nenorėjo pradėti kalbos, nes, tiesą sakant, ir nežinojo, ką jai sakyti. Pagaliau po ilgo tylėjimo ji paklausė:

— Kas atsitiko tarp tavęs ir Ramos mano viloje?

— Nieko, ničnieko neatsitiko, garbės žodis! — jis numurmėjo, tartum jausdamas kažkokį nusikaltimą.

— Nevizgenk uodegos, o sakyk atvirai! — ji atkirto šiurkščiai. — Atvažiavus, tos ožkos beveik nebepažinau: slampinėja surūgus, nekalba, nuolat zulina tą Mėnesieną, nežmoniškai daužo instrumentą, tartum žūt būtų norėtų suskaldyti klavišus į šipulius. Žinai, ką tai reiškia? — Nemira žvilgterėjo per šalį į jį.

— Iš kur aš žinosiu? — Tu motina, turi geriau pažinti savo dukterį.

— Jei moteris nerimsta savo kailyje, žinok, meilės ižas slankioja jai per nugarą. Rama man tik užuominom prasitarė, kad tu užeidinėdavęs pas ją. Kas atsitiko, kad taip staiga prašapai kaip į vandenį? Ji negali suprasti kodėl?

— Tavo šešėlis atsistojo tarp mūsų, — Vasiūnas atsakė nenorom.

— Iš kur tas šešėlis? Juk tu nežinojai, kad ji mano dukterė.

— Pamačiau tavo nuotrauką...

— Ak štai kas: pamatė vyras baisų motinos šešėlį ir davė į kojas! Melodramatiška scena, nors galą gauk! — Nemira garsiai juokėsi.

— Koks čia juokas? — jis pažiūrėjo į ją pikta.

— Nori, kad iš melodramos daryčiau tragediją?

— Suprask, Nemira, atoveikis buvo toks pribloškiantis, kad aš apstulbau. Nė sapne nesapnavau, kad Rama tavo dukterė! Nors tarp mūsų anais laikais nieko rimto nebuvo, bet vis vien man į galvą mušė srautas atsiminimų, kuriuos turėjau sutvarkyti ir susigyventi su nauja padėtimi.

— O dabar susigyvenai?

— Apsipratau, bet kas iš to? Rama gal nebenorės nė į mano pusę pažiūrėti?

— Teisybė, kokia moteris turės akį ant vyro, kuris išsigąsta šešėlių ir duoda garo į kojas iš jos buduaro, kad net užkulniai rūksta! — Nemira varstė Vasiūną pašaiptom akim ir iš viso buvo matyti, kad ta istorija jai labai po dantim.

— O tu man pasakyk, koks vyras prasielks su tokia gražuole, kaip tavo Rama?

— Ypač toks sentimentalus vyras, kaip tu?

— Aš sentimentalus? — jis skersom grįžtelėjo į ją.

— Ir dar koks! Tu mėgsti gamtą, muziką, gėlytes... Atsimenų iš anų laikų. Ir mano amžino atminimo vyras buvo panašus į tave: pažįstu gerai tą veislę. Bet mes nukrypstame nuo temos. Atseit, negalėjai užsimerkti praėjimas pro šalį ir įsimylėjai Ramą iki ausų teisybė?

Vasiūnas žiūrėjo į tolį ir nieko neatsakė. Nuvažiavus į miestelį, jis ketino užsukti į tą patį restoraną, kur pietavo su Rama, bet, nedraugiškai žvilgterėjęs į sėdinčią prie vairo Nemirą, nutarė negadinti gražių atsiminimų ir nuvežė į prastesnę vaigyklą.

— Užsakyk man dešrų su kopūstais, jei jie turi. Bet kur jie tau turės, tie kulinarijos nemokšos? Bus gerai pora kotletų su salotais. Ir šalto alaus bokalas.

Nemira valgė su apetitu ir, apmarinus alkį, vėl grįžo prie pertraukto pokalbio paklausdama:

— Tu vedęs?

— Gavau žinių, kad žmona užvedė skyrybų bylą.

— Vadinasi, viena kliūtis pašalinta: farsa galima tęsti toliau. Turi vaikų?

— Ne.

— Kliuvinsy atkrenta, nors vaikai nebūtinai turi kliudyti naujai šeimai kurti. Bet tu daug vyresnis už Ramą.

— Ji tai žino.

— Vėlgi teisybė: kai žilė pakutena uodegą, metų aritmetika pamirštama. Bet galų gale sakyk, kuo tu ją taip sužavėjai?

— Nežinau... Viskas kažkaip susiklostė savaime: mes iškart pasijutom artimi. Tarp kitko aš jai papasakojau Baublio istoriją: jai labai patiko.

— Aš irgi pasakojau.

— Ji sako tu nežinojusi, kodėl Baublys baubęs.

— Aš jai pasakojau ne pasakėles, o rimtus faktus, kaip Baublys buvo išgelbėtas. Tu žinai, kas jį išgelbėjo?

— Dionizas Poška.

— Taip aiškino prof. Vincas Šukaitis.

— Kas tas Šukaitis?

— Užmiršai? Ekskursijos vadovas, etnografas Šukaitis. Tiesa, jis tada dar nebuvo profesorius, o tik docentas. Baublį išgelbėjo ne Dionizas Poška, o piemenys: tai mano versija. Žinai, tie parskeltagalviai visokių šunybių prasimano. Jie susigalvojo išrūkyti lapės iš urvų po ąžuolu ir prigrūdo ten degančių kūlių. Tūkstantmetis girios milžinas ėmė svilti iš vidaus. Gal tas didysis gamtos paminklas būtų sudegęs ar supuvęs, jei Poška nebūtų griebėsis gelbėti. Jis suvarė baudžiauninkus, kurie stuobri nupiovė, užvertė ant tam tyčia padarytų vežėčių ir tempė į Bijotų dvarą. O žinai, kas tą milžiną traukė? Pusė šimto, o gal ir visa kapa baudžiauninkų ir trys jaučiai! Įsivaizduoji, kokia procesija? Vyrų ir jaučių prakaituodami knumpa, traukia įsirežę, gi Poška, nusitvėręs

ilgą botagą, tik laksto, tik duoda komandas, užkerta jaučiams per strėnas, kad geriau darbuotųsi, o žemaičiai tik niūkia, stena ir patydom keikiasi įkinkyti į tokį vežimą. Juk tikras epinis vaizdas! — Nemira įsižiūri į palubę, tarytum įsiklausydama, kaip tie baudžiauninkai dūsauja ir burnoja šluostydamiesi prakaitą. — Tai va, kaip buvo iš tikrųjų. Tu visą tą istoriją pasakojai Ramai?

— Pasakojau, tik ne taip vaizdingai, kaip tu. Ji nė kiek nesidomėjo ąžuolo istorija: jai labiau patiko, kaip jis baubia.

— Pasakyk kuo tu domiesi, aš pasakysiu, koks tu žmogus. Jai įdomesnės pasakėlės apie paklydusius vėjus drevėse, kaip rimti faktai. Pats matai, kokias ji.

— Matau. Rama menininkė.

— O tu žinai, kas yra menininkas?

— Tu, be abejo, geriau žinai.

— Chimerų medžiotojas, štai kas! Visi jūs tokie: mano amžinatilsj vyras, Rama ir tu! Ką čia kalbėti: tu nepažįsti mano dukters. Tėvas ją popino, kaip sena bobutė savo lepūnėlį. Gal ji gera muzikė, gal maloni, švelni ir draugiška, bet praktiniam, šeimyniniam gyvenimui niekam tikusi. Aš ją pažįstu. O tu ramus, nuolaidus, be pretenzijų vyras ir, turbūt, būtum geras tėvas. Nemanau, kad Rama būtų laiminga apsikrovusi vaikais ir sėdėtų prie lopšio su mežginiu rankose. Žinai, — Nemira nutilo, nugėrė gurkšnį alaus iš bokalo ir, atidžiai žiūrėdama jam į veidą, pridūrė: — Aš turiu geresnį planą.

— Būtent?

— Kodėl mums neatgaivinti senos jaunystės istorijos? Mes pasižinome anais laikais, išėjom žiaurią gyvenimo mokyklą, aš našlė, tu išsiskyrėlis, abu gerai uždirbam, ar nebūtų tinkama medžiaga tvirtai, pastoviai šeimai sukurti? Ką galvoji? — Nemira įsimeigė besijuokiančias, bet aštrias akis jam į veidą, tačiau jis nugirdo už to neva pašaiptaus tono ir rimtesnę gaidelę. Vasiūnas nusišypsojo ir atsakė:

— Nebekelkim lavonų iš kapo, rodos, pati pasakei. Medžiaga gal ir gera, bet nebėr kuo sukniedyti. Vedybos be meilės — man jokios vedybos. Gyvenimo ratų atgal nebeatsuksi, jaunystės svajonių nebesugrąžinsi.

— Teisybę sakai, — Nemira pasiskubino jam pritarti. — Būtų didžiausia kvailybė tekėti už vyro, kuris apsisukdamas glostytų įsimylėjusiom akim mano dukterį. Iš pavydo galą gaučiau, ir ko gero viskas galėtų baigtis kruvina tragedija. Ne, ta kombinacija netinka: aš turiu geresnį planą: palikti viską, kaip dabar yra, kitaip sakant, užbaigti tą melodramą be atomazgos. Rama pašokinės ir nusiramins, o ir tu, manau, skandintis nebėgsi. Laikas ir atstumai karščiausius meilės ugniakalnius pavertė pelenais. Tu mano dukrai per senas, ji tau per jauna. Nenoriu, kad paskum Rama būtų nelaiminga. Žodžiu, aš nesutinku atiduoti tau savo dukters rankos.

— Manai, ji prašys tavo palaiminimo? — Vasiūno balse aidėjo pašaiptelė.

— Amžindie, nemanau: ji labai užsispyrus, bet aš galiu surasti priemonių jos meilės karščiui pravesinti, tačiau tai jau būtų kita kalba. Sakyk, ką tu ketini daryti?

— Galėčiau daug ką pasakyti, bet nenoriu be reikalo auštinti burnos, nes nežinau, kaip dabar nusiteikęs Rama. Ir nenoriu ginčytis su tavim: pati gyvenimą tvarkai, tarsi minkytum molio gniūžtę.

— Kai gerai išminkai, gali gerą daiktą nulipdyti: iš dumblynėlio porceliano lėkštės neužiesi, — Nemira nusijuokė.

— Neprieštarausiu ir šįkart, tik priminsiu, kad žmogus šaudo, o kas kulkas gaudo — Dievas ar žmogus, — niekas nežino. Kol kas aš dar vis tikiu Likimu, nors gal tai ir juokinga ir sentimentalų, kaip tu sakai. Tu siūlai mūsų susitikimą su Rama išbraukti iš gyvenimo, bet, jei aš ir sutikčiau su tavo norais, jos užmiršti negalėčiau. Viskas pareis nuo jos: palikime tarti jai paskutinį žodį: jei ji pasakys — ne, tada, tos melodramos, anot tavęs, uždanga savaime nusileis.

— Tu taip galvoji? — Nemira šypstelėjo niekinančiai, tarsi sakydama: mano dukters tu nematysi, kaip savo ausų.

(Nukelta į 10 psl.)

Antros metinės be JUOZO BALČIŪNO-ŠVAISTO

Ed. Balceris

Vingiuotais ir kartais nežinoma takeliais keliauta velionies Juozo - nuo lopšio Rokiškyje per Stavrapių, Vitebską, Vladikauką, Bakų, Tiflisą, Kaspijos ir Azovo pajūrus, Maskvą, Petrapių, atgal į besikeliančią laisvam gyvenimui Lietuvą, Kauną ir vėl į tremtį V. Vokietijos DP stovyklas, per Atlantą į Chicagą, pagaliau į Santa Moniką prie Ramiojo Vandenyno ir į amžinosios ramybės bei poilsio namus Sv. Kryžiaus kapinių kalnelyje.

Svaistas gimė 1891.III.18 Rokiškyje. 1913 m. baigė Panevėžio mokytojų seminariją, iki 1915 m. mokytojo Stačiūnuose ir tais pačiais metais įstojo į mokytojų institutą Stovropolyje. Mobilizuotas, 1917 m. baigė karo mokyklą Maskvoje ir kovėsi Galicijos fronte. 1918 m. grįžo Lietuvon, suorganizavo Obelių srities komitetą ir valsčiaus miliciją, vėliau buvo Rokiškio milicijos vadu ir Zarasų komendantu. 1919-39 m. Kario re-

daktorius, 1935-39 m. karinio rengimo ir propagandos dalies vedėjas. Iš kariuomenės pasitraukė pulk. leit. laipsniu.

Karininko uniforma gal ir praverė Juozui Balčiūnui materialiai, bet ne rašytojui Svaistui, kuriam literatūros lankai buvo daug mielesni ir arčiau prie širdies. Anot jo paties: "1918-ji metai, sausio 5 diena. Tai svarbus ir reikšmingas mano gyvenime posūkis. Galvojau visam laikui perjungti bėgius iš karinio į grynai civilinį ekspresą". Ir taip jis 1924-28 m. studijuoja VDU humanitarinių mokslų fakultete ir parašo diplominį darbą "L.A. Jucevičiaus asmuo ir reikšmė". Septynerius metus išbūna Kario redaktorium, 1942-23 metais Lietuvos Archyvo red., 1943-44 m. švietimo referentu Kauno m. s-bėje.

Bet negaištantis ir išliekantis yra jojo literatūrinis palikimas. Beletristiką rašyti jis pradėjo jau 1912 m. ir čia visa eilė jo atspausdintų kūrinių: Silkinė suknelė (ir Kerpių ber-

niūkštis) - už ją užsitraukęs karinės vadovybės neapykantos ir represijų. Naujan gyveniman, Meilės vardu, Rašau sau, Siela lagamine, Paskutinį kartą tavęs klausiu, Aukso kirvis, Petras Sirvokas, Eldorado, Knygnešių pėdsakais, Trys žodžiai, Dangus debesyse, Ziobriai plaukia, Saunus penketukas, Karnavalo aikštėje, Mano sužadėtinė (apie Vincą Kudirką, Draugo premijuotas romanas) ir keletą rašinių rankraščiuose. Taip pat daug rašė įvairioje spaudoje: Skaitymuose, Vaire, Lietuvos Aids, Karyje, Nauj. Romuvoje, Dirvoje ir kt.

1919 m. susipažino tik ką baigusią Voronežo gimnaziją Aleksandrą Radzevičiūtę ir tais pačiais metais Panevėžyje sumainė aukso žiedus. Šis Nepriklausomybės kovų metais surištas vedybinis mazgas atlaikė įvairiausius damokliško kardo kirčius per 59 -rius bendro vedybinio gyvenimo metus. Aleksandra 1926 m. baigė Kaune medicinos fakulteto odontologijos skyrių ir buvo viena iš garsiausių sostinės dantų gydytojų. Abiejų pastangomis buvo pasistatydinė puikią rezidenciją su gražia sodyba Kauko Laipų kalnelyje, jaukią gužtą pilnai užtarnautam poilsiui senatvės dienas praleisti. Ją, tačiau, raudonajam marui atslenkant turėjo pakeisti į niūrų kampeį DP stovyklų barakuose.

Svaistas visada gyvenime, pilna to žodžio prasme, šviesėsi. Jis niekada nepabojavo karinės komandos kairėn, dešinėn ar stoki! Jis niekada ir nesustodavo... Buvo atviro, tiesaus ir karšto būdo, veidmainystė jam buvo didžiausias nusikaltimas. Savo nuomonę ir pažiūras išreždavo drąsiai ir akis, nepasigailėdamas ir geros saujos pipirų tam, kuris jo nuomone buvo to vertas. Nuo pat jaunystės iki paskutinių dienų išliko nepalaužiamas kovotojas dėl Lietuvos laisvės. Anot jo paties "Tauta gyva! Lietuviai tauta amžinai keliasi gyventi iš naujo, tartum žolė, kurią šaukia pavasario vėjai".

Buvo Svaistas labai jautrios širdies, dosnus, vaišinga aukštaitis, pamilęs Lietuvos gamtą

Aleksandra ir Juozas Balčiūnai Kalifornijoje.

L. Kanto nuotr.

žaliąjį kaimą ir savo tautiečius Niekas neišdavo - iš jo kuklių pajamų šaltinio, taip puikiai užvesto sodelio - neapdovano- tas gelele, vaisiais ar kuria nors daržove. Miela! jis buvo mūsų visų lankomas, o ir jis su Aleksandra buvo išsiilgti svečiai losangeliečių tarpe. Mėgo šachmatus, bridžą, žvejybą, bet už vis labiausiai trūsinėti savo gražiame sode. Na, žinoma, skaityti ir rašyti. Priklaušė Dailių Menų klubui ir Amerikos Lietuvių Tautinei S-gai.

Velionies Juozo pageidavimu, našlė Aleksandra - iš tikrai jau labai ir labai kuklių santaupų - paskyrė labai stam-

bias aukas mūsų laikraščiams, iš kurių viena tūkstantinė teko ir Dirvai.

Kur ir kada mes rasime dar tokius du kitus nuostabius lietuviško spausdinto žodžio mylėtojus ir gerbėjus, kaip Juozas ir Aleksandra Balčiūnai? Pabusk ir tu, šimtus kartų turtingesnis lietuvi, ir pasek jų pavyzdžiu.

O Tu, mielas Juozai, būk už tikrintas, kad tavo gausus literatūrinis palikimas šiai ir ateinančioms kartoms, kaip ir tavo didžiadvasiškumas bei aukštaitiškas geraširdingumas, bus žibintu šios žemės labirintuose klaidžiojantiems.

IŠKIRPTI

DIRVA
P. O. Box 03206
Cleveland, Ohio 44103

Siunčiu 10 dol. ir prašau atsiųsti naujai išėjusią
Bronio Railos knygą "VAIVOS RYKŠTĖ".

Pavardė ir vardas

Adresas

(Atkelta iš 9 psl.)

— Aš taip galvoju! — Atsakė ramiai, bet kietai.

— Berods, būsimė išsikalbėję, — Nemira tarė šaltai ir atsistojo. — Galime važiuoti namo.

Grįždami jie tylėjo. Daktarė per daug neabejojo tą jos vadinamą melodramą pasibaigiant jos naudai. Rama turinti suprasti, kad tas pusmžis vyras jai ne pora. — O jei ji nesupras? — jai dingtelėjo. — Nuo pavojo reikia bėgti: tučiuojau išvežu dukterį į miestą, — ji šyptelėjo sau viena. — O jei dar ožiūsis, pagrasinsiu nepalikti turto mirdama.

Pas Pagirėnus jie atsiveikino šaltai, ir Nemira išvažiavo.

Vasiūnas pasakė savo draugams, kad skubūs reikalai verčia jį grįžti į miestą ir susidėjo savo daiktus. Vakarop jis nutarė dar ap- lankyti Laumės Slėnį ir atsiveikinti su "baub-

liu". Lomoje po lietaus buvo vėsoka. Iš lėto žingsniau drėgnu takeliu nuleidęs galvą, nesidairydamas, pats nepajuto, kaip atsidūrė į ažuolą.

Buvo visiškai ramu. Atrodė, miškas po audros ruošiasi nakties poilsiui. Vasiūnas ry- mojo atsirėmęs kamieno, o jo vaizduotėje, kaip filmo juostoje, bėgo susitikimo su Rama vaiz- dai. Toje vietoje, kur jis andai, užsiglaudęs už medžio, pirmąkart pamatė Ramą, ir dabar ten pasirodė ilgu lietpalčiu vilkinti ir plačiabrylę skrybėlę ant veido užsimaukšlinusią moteris. Iš pradžios jam bemaž nekilo abejonės, jog tai bus Rama ir sekė ją prisiartinant su neramiai širdimi, bet ji praėjo pro šalį netarusi nė žo- dzio ir nepakėlus galvos, tarytum jo čia ir vi- sai nebūtų. Vasiūnas suabejojo ir nežinojo kas daryti. Jis lydėjo ją pasimetusiom akims ir

desperatiškai sušuko:

— Rama!

Moteris stabtelėjo ir iš lėto atsigręžus pa- klausė:

— Ko tas džentelmenas taip spokso į mane?

— O Rama, Rama! — jis šūktelėjo su di- deliu palengvėjimu ir puolė prie jos.

— Mūsų ažuolas po audros tyli: matyt, vė- jai surado išėjimą iš jo landų, — ji tarė ap- žvelgdama medį, paduodama Vasiūnui ranką. — Tavo Bauvalys prisiviliojo mane, ir ledai iš- tirpo: man nebereikės aklio lazdos ir išmin- tingo šuns vadovo išsikapanoti į paviršių. Tu turėsi pasodinti kieme lietuvišką ažuolą, kad mūsų vaikai girdėtų jo baubimą ir nepaklys- tų.

(Pabaiga)

Dainavos meno ansamblis švenčia 35 metų sukaktį

'ČIČINSKAS' CHICAGOS SCENOJE

Antanas Juodvalkis

Dainavos meno ansamblis šiais metais švenčia 35 metų veiklos sukaktį ir šiai sukakčiai atžymėti pastatė kompozitoriaus Aloyzo Jurgučio trijų veiksmų operą Čičinskas. Libretas rašytojo Anatolijaus Kairio.

Dainava įsikūrė 1945 m. V. Vokietijoje, Hanau lietuvių stovykloje ir koncertavo didesniems lietuvių telkiniams. 1950 m. dainaviškai persikėlė į JAV ir atgaivino savo veiklą. Kalėdų ir Velykų metu bei Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo minėjimuose giedojo Sv. Kryžiaus bažnyčioje. Repertuare turėjo 8 mišias. Dalyvavo visose lietuvių tautinių šokių ir dainų šventėse.

Įdomūs 35 metų veiklos kai kurie statistiniai duomenys: ansamblis turėjo 2,100 repetičių, kurioms turėjo paskirti daugiau pusės milijono valandų, nukeliavo 20,000 mylių, per tuos metus praleido 500 choristų. Siame laikotarpyje ansamblis turėjo 300 koncertų pastatė 11 muzikinių veiklų, 5 klasikines oratorijas ir 4 lietuviškas kantatas.

Nuo pat įsikūrimo, ansamblis tęsia išeivijoje kultūrinį-muzikinį darbą, statydamas lietuvių kompozitorių kūrinis. Muzikinei daliai ansambliai vadovavo: Bronius Jonušas, Stepas Sodeika, Algis Simkus, Petras Armonas, Audronė Simonaitytė-Gaižiūnienė ir dabartinis Aloyzas Jurgutis.

Dainava, švėsdama 25 metų sukaktį, 1971 metais pastatė operetę Sidabrinė diena, pagal A. Kairio libretą, diriguojamą muziko Petro Armono.

Perėjus ansamblio muzikinę vadovybę Aloyzui Jurgučui, Dainavai atsivėrė nauji veiklos barai. 1976 m. pastatoma rašytojos Danutės Brazytės-Bindokienės PAMARIO PASAKA. 1977 m. gimsta rašytojos Nijolės Jankutės-Užu-

balienės fantastiškoji KULGRINDA. 1979 m. pasirodo Anatolijaus Kairio istorinė drama EMILIJĄ PLATERYTĘ ir šiais, 1980 metais taip pat a. Kairio ČIČINSKAS. Visiems šiems veikalams muziką sukūrė ir dirigavo kompozitorius Aloyzas Jurgutis. Šie veikalai buvo parodyti ne tik Chicagos visuomenei, bet taip pat ir Clevelando bei Toronto lietuviams.

Per šį laikotarpį ansambliai vadovavo 29 valdybos, per kurias praėjo 206 nariai. Šiuo metu Dainavai vadovauja šios sudėties valdyba: ilgametis pirm. Aleksas Smilga, vicepirm. Vytautas Jasinevičius, vicepirm. Rasa Šoliūnaitė, sekr. Danguolė Ilginytė, finansų sekr. Mėta Gabalienė, kasininkas Vytautas Radys ir narys Jonas Paštukas. Ansamblio globėjais yra žinomi visuomenininkai ir lietuviškų reikalų dosnūs rėmėjai Irena ir dr. Leonas Kriaučiūnai.

CIČINSKAS

Komp. A. Jurgučio opera Čičinskas ramos šviesą išvydo š.m. lapkričio 8-9 dienomis Marijos aukšt. mokyklos auditorijoje, Chicagoje. Į abu spektaklius bilietai buvo išparduoti ir atsilankė apie 2,500 žmonių.

Apie legendarinį bajorą Čičinską yra sukurta poema, pasakų, baladžių. Dainava pasirinko rašytojo A. Kairio parašytą libretą, kuriam muziką sukūrė kompozitorius Aloyzas Jurgutis. Čičinskas yra 3-jų veiksmų opera, trunkanti tris valandas. Turinys daugumai yra žinomas ir vaizduoja praeitį, nugarindamį į pelkes bajoro lėbautojo Čičinsko dvarą, kuris išmušus 12 varpų dūžių vėl atgyja ir prasideda nerūpestingas, intrigų pilnas dvariškių bei svečių gyvenimas. A. Jurgutis sukūrė daug gražių solistams arijų ir chorui dainų.

ANSAMBLIO VALDYBA

Iš kairės: sekretorė — Danguolė Ilginytė, vicepirmininkė — Rasa Šoliūnaitė, finansų sekretorė — Mėta Gabalienė, (stovi) pirmininkas — Aleksas Smilga, kasininkas — Vytautas Radys, vicepirmininkas — Vytautas Jasinevičius ir narys — Jonas Paštukas.

Čičinsko operoje dalyvauja solistai: Čičinskas, Upytės dvaro ponas - Rimas Strimaitis; Kmita, jo draugas, dvaro užvaizda - Valentinas Liorentas; teologas, reformatų dvariškis - Vytautas Paulionis; Albina, Čičinsko meilužė - Margarita Momkienė; Vanda Bagdono sužadėtinė - Roma Mastienė; Bagdonas, bajoras,

lenkų karin. - Julius Savrimas Dubowskis, dvarininkas - Vytautas Radys; Jadvyga, jo dukterė - Audronė Simonaitytė-Gaižiūnienė; Paula, Vandos palydovė - Nelia Paulauskaitė; Elena, Jadvygos auklė - Julita Serukšnytė-Burgeos. Taip pat dalyvauja baletininkai, dvariškiečiai, tarnai ir kiti.

Meno vadovai: dirigentas -

tenka apie tai pagalvoti ir pastatymus tobulinti.

Spektaklis buvo gal kiek per statinis, trūko veiksmo, ypač masinėse scenose. Čičinskas žinomas kaip didelis mergininkas, lėbautojas, bedievis. Visi jo dvariškiai ir svečiai taip pat turėjo pasižymėti tom ypatybėmis, bet scenoje to nesimatė. Nebuvo nei lėbautojų, nei mergininkų, išskyrus patį Čičinską. Dvariškiai elgėsi labai padoriai ir santūriai, lyg būtų šių laikų baliuose. Vienas Kmita buvo aklas Čičinsko užgaidų vykdytojas, slapta pašalindavo savo pono priešus. Iš veikalo pastatymo nematyti už ką bausti ir paskandinti dvarą su visais svečiais. Šių laikų gyvenimas yra daug žiauresnis ir dėl to nenusipelnė tokios bausmės ne tik visuomenės dalis, bet ir tiesioginis kaltininkas. Kam reikėtų prie kaitauti: ar libreto autoriui ar režisieriui? Choristai, atlikdami savo uždavinį, buvo sustatomi lyg koncerto metu, kol išdainuodavo savo partiją. Vienas kitas, laikydamas taurę, nepavaizdavo puotos, o šaltas ir bejausmis vyrų ir moterų elgesys nesukūrė tos atmosferos, kurios žiūrovai laukė Čičinsko dvarel.

Rimas Strimaitis - Čičinskas ir Margarita Momkienė - Albina. Lino Meilaus nuotr.

Didikų puotoje damos šoka...

Lino Meilaus nuotr.

Aloyzas Jurgutis, režisierius - Petras Maželis, dekoracijos - dail. Jurgis Daugvila, rūbų projektuoja ir išpildytoja - Monika Kripkauskienė, choreografas - Jaunutis Puodžiūnas, akomponiatorė - Zivilė Modestienė, dirigento asist. - Rasa Šoliūnaitė, režisieriaus asist. - Vanda Aleknienė, scenos reikalų vadovas - Česlovas Rukuiža, rūbų paruošimas - Mėta Gabalienė.

Dainavos ansamblio choras sudaro 26 vyrai ir 40 moterų, iš viso 66 nariai. Choras gerai išlavintas ir skirta uždavinį atlikti be priekaištų.

Sekmadienio spektaklis paliko gerą įspūdį. Muzikinį ir vaidybinį įvertinimą tegu duoda atitinkami žinovai, o man - kaip žiūrovui - tenka pasidailinti įspūdiškais, paliktais spektaklio visumos. Yra sakoma, kad tobulumui galo nėra, tad

Pora trumpų baletų numerių, kuriuos atliko, sakyčiau, padoriai apmętos merginos, neuždegė Čičinsko ir jo svitos. Solistai ir choras savo uždavinį atliko puikiai, bet scenoje trūko čičinskiškos dvasios ir lėbautojų nuotaikos. Buvo puikių scenų ir arijų, kurios žiūrovus maloniai nuteikė.

Atskirai tenka pasidžiaugti spalvingais ir skoningais moterų rūbais, kuriuos suprojektavo ir pagamino Monika Kripkauskienė. Taip pat skoningos ir patrauklios dekoracijos, kurias padarė dail. Jurgis Daugvila, šviesų žaisme jos atrodė įspūdingai ir nesudarys sunkumų važiuojant gas trolems į kitus miestus. Daili ir gera informacija teikianti buvo dail. Vandos Aleknienės paruošta programa.

(Nukelta į 12 psl.)

Iš Lietuvos pagrindžio spaudos

Kodėl niekinama lietuvių tautos praeitis?

Jurbarkė, Černiachovskio ir Gagarino gatvių sankryžoje dunkso nykus parkas, kažkada vadinęsis Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytauto vardu. Užgožtas medžių, sudarkytas ir apleistas stovi jame ir paties Vytauto paminklas. Tik senesnieji žmonės su pagarba dar tebeprisimena šią vietą. Miesto administracija beveik iš viso neminėti Vytauto vardo. Apkerpėjęs ir apsamanojęs paminklas kai kam sukelia liūdesį, o kai kam — pikta apmaudą, kad štai dėl kažkieno politinio budrumo stokos liko nelikviduotas šis "buržuazinis palikimas". Bet gali atsitikti ir tai, kad vieną gražų rytą pabudę jurbarkiečiai Vytauto parką ras tuščią. . . Paskui seks pasaka, kad paminklas pats sugriuvo arba "demonstruotas" dėl svarbių priežasčių. Juk paminklų griovimo akcijoje tarybinė administracija turi puikią patirtį ir nestokoja nei fantazijos, nei išradimumu.

Tokioje vietoje norom nenorom prisimeni Maskvoje ir Leningrade visur demonstruojamą pagarbą imperialistinės Rusijos relikvams. Stalinas, viena ranka griaudamas Lietuvos paminklus, kita ranka 1947 m. Maskvoje surengė didingą monumentą miesto įkūrėjui kunigaikščiui Dolgorukiui. Leningrade nesunaikintas nė vienas carų paminklas. Kasmet jie perdažomi, atnaujinami, papuošiami už valdiškus pinigus pirktų gėlių puokštėmis. Tiesa, nardovolcų koriko Aleksandro III paminklo nesirijo palikti aikštėje — jį pagarbiai perkėlė į muziejų. Leningrade išsaugotas ir rūpestingai prižiūrimas Petro I namelis, o cerkvėse jo vardinių progą organizuojamos net pamaldos. Ant daugelio pastatų tebesipuikiuoja monogramos su dvigalviu ereliu, šimtmečiais smaigusiu Rusijos pavergtas tautas.

Lietuvoje analogiška pagarba savo tėvynės praeičiai ne tik neskatinama, bet priešingai — baudžiama. Štai 1973 m. gegužės 13 d. Perlojoje devyni VVU studentai sumanė padėti gėlių prie Vytauto paminklo. Vien tik už tai trys iš jų — ekonomistai: Eugenijus Banys, Remigijus Kajeckas ir Pranas Grigas — buvo pašalinti iš universiteto ir išvežti į rekrūtus. Studentai dar mėginę ieškoti užtariamo LKP CK, tačiau ten jiems atsakė: "Užtenka jau ir to, kad padėjote gėles prie to feodalo ir grobiko Vytauto paminklo. Tai nesuderinama nei su tarybinio

žmogaus, nei komjaunuolio principingumu ir patriotiškumu."

Šių metų balandžio 10 d. Ceikiniuose laidojant kun. Karolį Garucką, Viduklės klebonas kun. Alfonsas Svarinskas kalbėjo apie nepagarbą Lietuvos praeičiai, kaip kontrastą iškeldamas visaip šlovinamus Rusijos kunigaikščius ir carus. Pamokslininkas apsistojo ties Aleksandru Nevskiu. Apie šį feodalų rašomos knygos, statomi kino filmai. Viena Maskvos metro stotis papuošta 7 metrų aukščio mozaika, vaizduojančia kunigaikštį Nevskį ant žirgo su Spaso vėliava rankose.

Pažvelkime istorijon. Gal iš tiesų rusų feodalų nuopelnai didesni, negu lietuvių?

Pskovo kunigaikštis Aleksandras gavo Nevskio vardą už tai, kad jo vadovaujama kariuomenė 1242 m. ant Čiudo ežero nukovė 20 Livonijos ordino brolių. Vėliau stačiatikių bažnyčia paskelbė jį šventuoju. Kas suskaičiuos, kiek cerkvių ir koplyčių buvo pastatyta jo garbei! Net Vilniuje turime tokią cerkvę, čia perkelta iš Petrapilio 1898 m. Dar anksčiau, 1865 m., dabartinėje Černiachovskio aikštėje generalgubernatoriaus Muravjovo iniciatyva buvo pastatyta Aleksandro Nevskio koplyčia, skirta žuvusių 1863 m. sukilimo malšintojų laidojimui. (Beje, šią koplyčią sugriovė bolševikai 1919 m., pirmą kartą okupavę Vilnių).

Palyginkime Vytauto vaidmenį istorijoje, jo nuopelnus tiek Lietuvai, tiek ir Rusijai.

Kada Rusija susiskaldžiusi į daugelį smulkių kunigaikštysčių, nešė sunkų ir žeminantį totorių jungą, Lietuva buvo centralizuota galingiausia Europos valstybė tiek savo plotu (apie 850 tūkst. km.), tiek ir kariniu potencialu. Kunigaikščiai Algirdas ir Vytautas išplėtė Lietuvos ribas nuo Baltijos iki Juodosios jūros. Lietuvai tada priklausė Smolenskas, Minskas, Kijevas, Viazma, Okos aukštupio žemės, Bianskas, dabartinė Odesa. Jos įtakos sferose buvo taip pat Pskovos ir Novgorodas, Krymo totoriai. Dar Algirdas ir Kęstutis surengė tris karo žygius prieš Maskvą (1368, 1370 ir 1372 m.), du kartus buvo užėmę ir sudeginę miestą, išskyrus tik Kremlių. Tuo tarpu Lietuvos sostinė Vilnius pirmą kartą rusų buvo užimtas tik 1655 m.

Lietuvos kunigaikščiai laimėjo kelias dešimtis

daug didesnės svarbos mūšių, nei Čiudo ežero kautynės. Vien Durbės mūšyje 1260 m. lietuviai nukovė 150 ordino brolių, t. y. septynis kartus daugiau, negu Aleksandro Nevskio vadovaujama kariuomenė. Durbės mūšyje lietuvių kariuomenei vadovavo kunigaikštis Treniota, tačiau vidurinių mokyklų vadovėliuose jo vardas nė karto nepaminėtas. Taip pat sąmoningai Lietuvoje buvo nutylėtos ir šių kautynių 700-osios metinės.

Per 250 metų (1185-1335 m.m.) Lietuva buvo pagrindinė jėga, kovojusi prieš vokiečių ordiną. Ordino kovos su Novgorodo, Pskovo respublikomis buvo trumpalaikės. Be to, garsiajame Saulės mūšyje (1236 m.), kuriame žuvo 48 ordino broliai, Pskovo kariuomenė kovojo kaip vokiečių sąjungininkė. Dr. A. Kučinsko tvirtinimu, "Ordino ir rusų kariai Lietuvos atžvilgiu buvo tam tikrame santykiyje." (A. Kučinskas, Kęstutis, K., 1938, p. 153). O lietuvių kovoj su ordinu "rusų pagalba buvo naudojama gana retai" (ten pat, p. 20). Lietuva viena atrėmė Ordino ir Aukso ordos puolimus, kovojo su rusais ir lenkais. 1376 m. Kęstutis su savo kariuomene nužygiavo beveik iki Krokuvos. Tik 1327 m. įvyko pirmas lenkų susidūrimas su kryžiuočiais. Lenkijos karalius Kazimieras Didysis, kovodamas prieš Lietuvą, bendradarbiavo su ordinu. Tiesiogiai į karą su ordinu Lenkija įsijungė tik žalgirio mūšio išvakarėse. Tuo tarpu vien Algirdo ir Kęstučio laikais (1345-1372 m.) Prūsijos ir Livonijos ordinai įvykdė 96 žygius į Lietuvą. Istorijos mokslo daktaro B. Dundulio tvirtinimu, "Agresiją į Baltiją vykdė iš esmės beveik visa feodalinė katalikiškoji Vakarų Europa" (B. Dundulis, Lietuvių kova dėl žemaitijos ir Užnemunės, V., 1960, p. 29). Ir pats Ordinas tuo metu buvo "viena stipriausių feodalių valstybių Vakarų Europoje" (MLTE, t. I, p. 42).

Istorijos m. k. R. Batūra

rašo, kad lietuviai tiesiogiai talkininkavo rusams, ginant jų žemes nuo vokiečių. "1323, 1342 ir kitais metais Lietuvos jėgos padėjo atremti ordino puolimus į šias rusų žemes" (Novgorodą ir Pskovą — mūsų pastaba). 1349 m., gindamas Izborską nuo vokiečių, žuvo lietuvių kunigaikštis J. Vytautaitis (R. Batūra, Mūšiai su kryžiuočiais, — "Mokslas ir gyvenimas", 1967, Nr. 4, p. 24). 1307 m. Vytenis išmušė iš Polocko vokiečius ir prijungė jį prie Lietuvos (Dr. A. Kučinskas, min. veik., p. 20).

Eilė lietuvių politikų ir karvedžių suvaidino svarbų vaidmenį Rusijos istorijoje. Pavyzdžiui, kunigaikštis Daumantas, 1263 m. pabėgęs į Pskovą, apsikrikštijo ir vedė Aleksandro Nevskio anukę, o vėliau buvo išrinktas Pskovo kunigaikščiu. Jo vadovaujami pskoviečiai daug kartų sumušė Livonijos ordino riterius, mėginusius užimti miestą. Už tai Daumantas buvo paskelbtas stačiatikių šventuoju.

1342 m. Algirdas drauge su Kęstučiu ir savo vyresniu sūnumi Andriumi atvyko į Pskovo žemę ir priverstė Livonijos ordino kariuomenę pasitraukti nuo Izborskio. Andrius kurį laiką buvo Pskovo, vėliau Polocko kunigaikštis.

R. Batūra reziumuoja: "Lietuvos valstybė, pustrėčio amžiaus atkakliai kariausi, bendroje tautų kovoje suvaidino svarbiausią vaidmenį, atremiant Vakarų Europos feodalų, kurių smogiamuoju būriu buvo Kryžiuočių ordinas, veržimąsi į Baltiją ir Rytų Europą" (R. Batūra, min. str. p. 26).

O Vakarų Europą Lietuva gelbėjo nuo mongolų-totorių antplūdžio. Keletas faktų. Jau 1238-42 m. įvyko pirmieji lietuvių susidūrimai su totoriais. 1263 m. kryžiuočiai su Aukso orda sudarė sąjungą prieš Lietuvą. Lietuvos kariuomenės smūgiai silpnino mongolų-totorių galybę ir sudarė sąlygas Rusijai išsivaduoti. 1380 m. Kulikovo kautynėse Maskvos pusėje dalyvavo

eilė lietuvių karo vadų. Andrius Algirdaitis vadovavo dešiniajam Maskvos kariuomenės sparnui. 1382 m. Dmitrijui pasitraukus iš Maskvos, jos gynybai nuo Tochtamišo kariauomenės (Nukelta į 13 psl.)

ČIČINSKAS...

(Atkelta iš 11 psl.)

PABAIGTUVIŲ POKYLIS

Pagal lietuvių paprotį, pabaigtuvės, ypač didesnio darbo, yra aplaistomos ir kartu pasidžiaugiama atliktais darbais. Dainaviečiai po antro spektaklio susirinko Jaunimo Centre pasidžiaugti metų darbo vaisiais ir pasidalinti įspūdziais. Atvyko meno vadovai, solistai, choristai, mecenatai ir visi kiti, daugiau ar mažiau prisidėję prie šio spektaklio pasisekimo.

Valdybos vardu susirinkusius pasveikino vicepirm. Rasa Soliūnaitė ir pokylį pravedti pakvietė Dainavos garbės narį prof. Balį Vitkų. Maldą sukalbėjo kun. Jonas Borevičius, S.J. Kalbėjo kompozitorius Aloyzas Jurgutis, režisierius Petras Maželis, libreto autorius Anatolijus Kairys, Lietuvių Fondo valdybos pirm. G. Balukas — prisiminęs Dainavos šūkį "Su daina į laisvę" ir scenos darbuotojų vardu S. Adomaitienė įteikusi \$1,000. Raštu sveikino ansamblio globėjai ir svarbiausi rėmėjai Irena ir dr. Leonas Kriaučeliūnai. Baigus skaityti sveikinimą, į salę atvyko Kriaučeliūnai, kuriems buvo sukelto ovacijos.

Išbuvusiems Dainavos ansamblyje penkiolika metų ir daugiau, buvo įteikti pažymėjimai. Trisdešimt metų yra išbuvę veteranai: pirm. Aleksas Smilga ir Albertas Stočkus. Pažymėjimus įteikė Irena Kriaučeliūnienė ir Ona Gradinskienė.

Kalbas užsklėndė ansamblio valdybos ilgametis pirm. Aleksas Smilga, padėkojęs visiems dainaviškiams, meno vadovams, solistams, globėjams, mecenatams, spaudai, radijui ir visiems kitiems, prisidėjusiems prie šios operos pastatymo ir pasisekimo.

A. Stelmokui grojant, susirinkusieji pasižokė ir padainavo.

Dainavos meno ansambliui linkėtina dar daug metų puoselėti lietuvišką dainą, kelti lietuvių nuotaikas ir įvykdyti šūkį — su daina į laisvę!

Iš Čičinsko pastatymo Chicagoje.

Z. Degučio nuotr.

KODĖL NIEKINAMA LIETUVIŲ TAUTOS PRAEITIS?

(Atkelta iš 12 psl.)

vadovavo Lietuvos kunigaikštis Ostejus, kuris ir žuvo prie Kremliaus vartų. 1404 m. Egidėjaus totoriams užpuolus Vladimirą, miestą gynė švitrigailos kariai.

P. Engelsas rašė: "Tuo metu, kai Didžioji Rusija pateko į mongolų jungą, Baltarusija ir Mažoji Rusija rado apsaugą nuo azijietiško antplūdžio, prisijungdamos prie vadinamosios Lietuvos Kunigaikštystės."

Istorijos m. dr. J. Jurginis tokiais žodžiais apibūdina mūsų tėvynės vaidmenį: "Lietuva suvaidino progresyvių vaidmenį. Ji sujungė daugelio tautų materialines ir karines jėgas bendrai grėsmei atremti." (J. Jurginis, Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė, — "Mokslas ir gyvenimas", 1968, Nr. 4, p. 27).

Sugrįžkime prie kunigaikščio Vytauto.

Bene didžiausias Vytauto nuopelnas yra jo strateginis indėlis žalgirio kautynėse. B. Dundulis pažymi: "Žalgiryje sužlugo Teutonų ordino siekimas sukurti didelę vokiečių valstybę rytiniame Pabaltijy ir užtikrinti vokiečiams viešpatavimą Rytų Europoje. Žalgiryje Teutonų ordino kariui ir politiniam prestižui buvo suduotas naikinantis smūgis, nuo kurio jis pilnutinai jau neatsigavo". Kartu reikia pasakyti, kad ši pergalė "nepaprastai iškėlė Lietuvos ir Lenkijos prestižą ir jų tarptautinę reikšmę" (B. Dundulis, Lietuvių kova dėl žemaitijos ir Užnemunės, p. 69-70).

Istorijos m. k. M. Jučas tvirtina, kad "Žalgirio mūšis buvo tarptautinės reikšmės įvykis. Konstanco bažnytiniame susirinkime buvo pareikšta, kad tokio didelio valstybės sutriuškintymo tais laikais negirdėta visame pasaulyje. (...) Jis tapo didvyrišku pavyzdžiu ir slavų tautoms, kovojusioms už savo laisvę. (...) Tik jo dėka rytų tautos išsigelbėjo nuo vokiškojo pavergimo" (Lietuvių karas su kryžiuočiais, V., 1964, p. 272-273).

Labai teigiamą Vytauto charakteristiką pateikia rusų istorikas J. Lappo: "Ir ta savo tolerancija Vytautas ryškiai skiriasi nuo visų Europos monarchų, savo amžininkų. Tuo metu, kai Vakarų Europoje liepsnojo laužai, kur deginami eretikai, išdrįsė kitaip žiūrėti ir kitaip mąstyti įvairiais tikybės klausimais, Vytautas savo valstybėje leidžia laisvai tikėti visiems gyventojams. Ir įvairių tikybų krikščionims, ir žydams, ir mahometonams, ir pagonims. (...) Vytautas savo

aiškiu stipriu protu suprato tokios tolerancijos būtinumą ir reikšmę valstybės gyvenimui, nors bendrai visuomenės pripažintas tas dalykas buvo tik po ilgų šimtmečių" (J. Lappo, Istorinė Vytauto reikšmė, — "Praeitis", 1933, t. II, p. 52).

O ką Vytautas davė Lietuvai? "Lietuvai Vytautas paliko savo įstatymus, ir jos valstybės veikėjai ėjo jo mokyklą. Jie išaugo ir subrendo Vytauto iškeltos Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės savarankiško idėjos maitinami. (...) Vytautas, pagaliau, paliko Lietuvai ir savo garsųjį vardą. O tas vardas buvo jau ištisa programa" (ten pat, p. 68-70). Mes savo ruožtu priduriame, kad Vytauto išpuoselėtos Nepriklausomos Lietuvos idėjos ir šiandien įkvepia mūsų tautą, teikia jai dvasinę stiprybę.

Neapykanta Lietuvos praeičiai buvo pademonstruota tuo pat po Lietuvos įjungimo į TSRS. Jau 1940 m. liepos 25 d. Kauno universitetui buvo atimtas Vytauto Didžiojo vardas. Net vokiečiai neišdrįso taip pasielgti, nors jie niekada neužmiršo Žalgirio.

Bet pasirodo, komunistai ne visada buvo tokie principingi lietuviškųjų "grobikų-feodalų" atžvilgiu. Prasidėjus karui, į Maskvą pabėgę tarybiniai aktyvistai staiga puolė liapsinti Lietuvos kunigaikščių galybę, idealizuoti "feodalinę" praeitį. Patriotizmo netikėtai sužibėjo K. Korsako kūryba (pvz., jo publicistikos rinkinys "Prieš amžinąjį priešą", antologija "Amžinoji neapykanta" ir kt.). O 1944 m. pavasarį Zimano, Nikitino ir Alfonino vadovaujama Trakų partizanų brigada pasivadino DLK Vytauto vardu. Stalinas mokėjo komunistinį "principingumą" pakreipti sau palankia linkme...

Tačiau dar karui nesibaigus, įvyko toks pat staigus propagandinis persiorientavimas. Sučiupęs pergalę į savo nagus, Stalinas atsiskakė Lietuvos kunigaikščio pagalbos. Mat, išvijus vokiečių okupantus, patriotinės nuotaikos atsisuko prieš jį patį, sukeldavo jau ne antivokiškas, o antitarybines aistras. Ir taip Stalinas paskelbė kovą Lietuvos kunigaikščiams, bet kokiais "feodaliniais ar buržuazine" Lietuvos praeičiai. Kaip ugningas raginimas į šį "kryžiau žygį" nuskambėjo A. Sniečkaus kalba iš LKP (b), CK VII plenumo tribūnos: "Daugelyje Lietuvos miestų tebestovi buržuazinės Lietuvos laikais pastatyti paminklai, kurie neturi nie-

Šviesiam atminimui A.A. Alinos Sklėrienės

Vėl išaugo naujas kapas ir vėl brangus mums asmuo iškeliavo amžinybėn.

1980 metais rugsėjo 3 d. atsiskyrė su šiuo pasauliu Alina Sklėrienė-Kuprevičiūtė, pulkininko Alfonso Sklėriaus žmona-našlė. Jau iš pat jaunystės dienų, mūsų draugystė tęsėsi per visą gyvenimą, iki paskutinės valandos, kuri perskyrė mus visam laikui šioje žemėje.

Alina, arba Alė — kaip jos artimieji ją vadino, išaugo dr. M. Kuprevičiaus šeimoje, vienintelė dukter tarp trijų brolių. Jos tėvas dr. Kuprevičius už politinę veiklą, ypač už slapto literatūros iš M. Lietuvos platinimą, buvo ištremtas iš Lietuvos ir paskirtas gydytoju Simbirskio gubernijoje tarp čuvašų o vėliau vyr. gydytoju Samaros ligoninėje.

Tik po 1905 m. revoliucijos 1906 m. dr. Kuprevičius su šeima grįžo į Lietuvą. Savo politinės veiklos neapleido, bėl buvo suimtas ir tardomas, bet išteisinus buvo paskirtas į Biržų ligoninę vedėju. Aplinkui

ko bendro su lietuvių tautos istorija ir kultūra. (...) Lietuvos KP (b) CK agitacijos ir propagandos skyrius turi artimiausiu laiku paruošti buržuazinės praeities paminklų pašalinimo planą" ("Vykdėti VKP (b) nutarimus" — "Komunistas", 1945, Nr. 1).

Na ir prasidėjo "šalinimas"! Pirmasis "klaidas" taisyti griebėsi pats Trakų partizanų brigados "krikštatėvis" Zimanas. Kiti puolė kapoti pakelių kryžius, versti koplytstulpus. Aukščiausia "budrumo" laipsnį pasiekė tuometinis Kauno Karo muziejaus direktorius J. Apuokas-Maksimavičius. Besiautėdamas jis metalo laužui atidavė netgi bolševikų tanką, kurį Lietuvos kariuomenė 1919 m. mūšio lauke buvo atėmusi iš Raudonosios armijos. 1946 m. iš Kauno universiteto antrašart buvo atimtas Vytauto Didžiojo vardas.

Šiandien sunku apskaičiuoti, kiek kultūros vertybių buvo sunaikinta to barbariško siautėjimo metais, sunku apsaityti, kokia žala tuo buvo padaryta mūsų tautai. Ir juo tragiškiau, kai aplinkui matai tebežojėjančias stalinizmo žymes. O juk būtų galima bent išoriškai jas užmaskuoti.

Prisiminkime vėl Jurbarkę stovintį Vytauto paminklą. Nuo sunaikinimo jį turbūt išgelbėjo autoriaus Vinco Grybo vardas. Apdaužę paminkle iškaltus Gedimino stulpus, nuplėšę lentą, sugriovę tvorelę, "Stalino sakalai" paliko jį sunykimui. Kiekvienas, nuvykęs į Jurbarką, gali įsitikinti apgailėtina paminklo būkle. O juk šis V. Grybo

A.a. Alina Sklėrienė su dukromis Jūrate ir Aldona Kana-doje pirmaisiais po karo metais.

ji susibūrė visa Biržų lietuviška inteligentija. Jis suorganizavo dramos ir dainos "Lyros" draugiją. Muzikas S. Simkus, tada dar jaunas studentas, organizavo bažnytinį choras. 1912 metais "Lyros" d-j-a suruošė 2 didelius koncertus, diriguojamus Simkaus.

1910 metais mes abi įstojo į 2-ą gimnazijos klasę Siauliuose. 1914 m. buvo lemmami mums visiems. Prasidėjo karas, dr. Kuprevičius buvo mobilizuotas ir paskirtas ordinatorium į karo ligonines — Kaune, Daugpilyje ir Smolenske. Seima galutinai apsigy-

veno Smolenske ir tenai Alė baigė gimnaziją ir muzikos mokyklą. Tenai mirė Alės motina. Tai buvo didelis smūgis, kas labai paveikė Alės būdai.

Greitai po to, su visa tremtinių banga, dr. Kuprevičius su vaikais grįžo Lietuvon. Ap-sigyveno Zagareje, kur turėjo savo namą. Tenai Alė kurį laiką mokytojavo, dėstė lotynų ir lietuvių kalbas gimnazijoje.

Ne po ilgo laiko Alė išvažiavo į Kauną, kur mes vėl susitikome ir gyvenome kartu. Alė buvo priimta į konservatoriją — pianino klasę, pas muzikę Laumianskienę.

1922 m. Alė ištekojo už tuomet buvusio majoro Alfonso Sklėriaus. Kariškio gyvenimas, paprastai, yra nepastovus, todėl ir jiems dažnai reikėjo keisti gyvenimo vietą. To pasėkoje Alė turėjo apleisti konservatoriją. Keletos metų tarpe jaunoje Sklėrių šeimoje gimė dvi dukros — Aldona ir Jūratė. Už atsižymėjimus tėvynės laisvės kovose Alfonsui Sklėriui gaus žemės, pasistatydino Kėdainiuose patogų namą, užvedė sodą, daržą.

Alė užlevė Moterų Karininkų Draugijoje, ruošdavo priėmimus ir pati dalyvaudavo parengimuose kaip pianistė. Buvo visuomet santūri ir savo taktiškai elgesiu moko įnešti orumą į visuomeninę veiklą. Į intrigas ir apkalbas stengdavosi neįsivelti, tai buvo svetima jos sielai. Ir dėl to ji turėjo pagarbą ir pasitikėjimą tų, kurie su ja santykiavo.

Su atėjusia bolševizmo banga iširo šeimos laimė. Pulkininką Alfonsą Sklėrių, artilerijos pirmo pulko vadą, išvežė neva tai "kursams" į Maskvą ir taip jis, kaip ir daugelis kitų tuo laiku išvežtų, dingo be žinios.

Alė liko viena su savo dukterimis. Gavusi darbą gimnazijoje ji dėstė lotynų ir vokiečių kalbas, greta to duodama privačias muzikos pamokas. Ir vėl artėjant bolševikų frontui, ji apleido Lietuvą ir išvyko į Vokietiją su abiem savo dukterimis, atsidurdama okupinėje prancūzų zonoje. Karui pasibaigus emigravo į Kanadą ir visos trys apsigyveno Toronte. Gyvenimas naujame krašte nebuvo lengvas. Po netikėto smūgio 1979 m. buvo paraližuota ir turėjo būti patalpinta Providence Villa institute. Po dar pasikartojusių keletos smūgių, 1980 m. rugsėjo 3 d. ji užbaigė šios žemės kelionę. Palaidota Šv. Jono kapinėse Mississaugoje.

"Mes mylėjome ją gyvą, nepamirškime jos ir po mirties."

Valerija Anyšenė

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

■ Detroito lietuviai

Antanas Grinius

JUSTINO PUSDEŠRIO GYVENIMO UŽDANGAI NUSILEIDUS...

Lapkričio 1 d., po ilgos ir sunkios ligos, savo namuose atsisakė su šiuo pasauliu aktorius-režisierius Justinas Pusdešris, sulaukęs 73 metų.

Velionis buvo gimęs 1907 m. rugsėjo 15 d. Kudirkos Naujamiestyje. Tarnavo Lietuvos kariuomenėje Panevėžyje ir, pasiūsojęs, kurį laiką tarnavo pašte.

Justinas Pusdešris iš pat jau nystės mėgo scenos darbą. Veikdamas su jaunimu kultūrinėse organizacijose ir įsigijęs reikalingą stažą, konkurso keliu buvo priimtas į Marijampolės savivaldybės teatrą, kuriame vaidino pirmajais roles o vėliau buvo režisieriumi.

Karo metu pasitraukė į Vokietiją. Iš ten 1950 m. atvyko

A. a. Justinas Pusdešris.

į Ameriką. Pagyvenęs kurį laiką Hartforde persikėlė į Detroitą ir čia liko iki mirties.

Dirbdamas Fordo fabrike, jis savo laisvalaikį skyrė scenai, įsteigė Kultūrinį ansamblį ALKA ir kiekvienais metais paruošdavo po kelius pastatymus. Talkininkavo skautams, radijo klubui Lietuvių Balsas ir Dariaus-Girėno klubui. Priklaušė keletai lietuvių organizacijų: LB, Balfui, Lietuvių Namų d-jai ir kitoms. Daug metų buvo Lietuvių Namų ir Dariaus-Girėno valdybose nariu. 1979 m. gruodžio 1 d. Kultūros centre buvo pastatytas Justino Pusdešrio režisuotas A. Gustaičio 2-jų veiksmų muzikinis veikalas Sekminių Vainikas, kuriame dalyvavo muz. S. Slizio vadovaujamas Jaunimo choras ir G. Gobienės vadovaujama tautinių šokių grupė Silainė. Šis veikalas buvo suvaidintas ir Clevelande.

Velionio kūnas buvo pašarvotas Jolandos Zaporackienės vadovaujamoje laido tuvių namuose. Lapkričio 3 d., po kun. Alfonso Babono ir D. Lengvino maldų, J. Zaporackienė pravedė atsisveikinimą su velioniu. Atsisveikino ir šei mai užuojautą pareiškė: LB Krašto valdybos vardu Karolis Balys, LB Detroito apylinkės pirm. Narimantas Udrys, ALT S-gos Detroito sk. pirm. Jonas Svoba, 'Sekminių vainiko' dalyvių vardu muz. Stasys Slizys, 'Lietuvių Balso' - Stasys Garliauskas, Dariaus-Girėno klubo ir Lietuvių Namų d-jos Albinas Bliūdžius, Vilniaus krašto lietuvių s-gos - Albertas Misiūnas, kuris į karstą įdėjo nuo Gedimino kalno atvežtos

žemės žiupsnelį, Birutės d-jos Kristina Daugvydienė ir ALKA vardu Vytautas Ogilvis. Sugiedotas Lietuvos himnas.

Lapkričio 4 d. Sv. Antano parapijos bažnyčioje kun. Alfonsas Babonas už a. a. Justino sielą atnašavo mišias ir pasakė pritaikintą pamokslą. Vargonais grojo muz. Stasys Slizys. Ilgiausia automobilių vilkstinė nulydėjo velionį į Svento Kapo kapines amžinam poilsiui.

Justino Pusdešrio atminimui įamžinti žmonės gausiai aukojo L. Fondui, T. Fondui ir Mišioms.

Nuliūdime liko žmona Ona, sūnūs - Donatas ir Linas, dukterys - Audronė ir Jūratė, 10 vaikų ir brolis Antanas su šeima Hamiltone.

Justinai, tebūna Tau lengva, nors ir svetima, Amerikos žemelė.

KARIUOMENES SVENTE

Nepriklausomos Lietuvos Kariuomenės atkūrimo minėjimas įvykis lapkričio 23 d. se-

kančia tvarka: 10:30 val. pamaldos Sv. Antano parapijos bažnyčioje. Po pamaldų, parapijos kavinėje paskaita skaitys Vincas Tamošiūnas. Minėjimą praves savanoris-kūrėjas Kazimieras Daugvydas. Birutietės vašins kavute ir užkandžiais.

Organizacijos yra prašomos dalyvauti su vėliavomis. Minėjimą rengia iš savanorių-kūrėjų, birutiečių, ramovėnų ir šaulių sudarytas komitetas.

SEKMINGAS PIKNIKAS

Spalio 26 d. Lietuvių Namuose rengtas Sv. Antano parapijos piknikas buvo sėkmingas ir davė parapijai gražaus pelno.

DARIAUS-GIRĖNO KLUBO IR LIETUVIŲ NAMŲ RENGINYS

Lapkričio 9 d. Lietuvių Namuose suruoštas Dariaus-Girėno Klubo ir Lietuvių Namų piknikas nebuvo toks gausus kaip parapijos, tačiau ir jis praėjo gražios sėkmės ženkle.

JEI JUMS REIKIA UŽDENGTI STOGĄ, PATAISYTI AR PAŠALINTI VARVĖJIMĄ, KREIPKITĖS Į

LATVIAN ROOFING

Cleveland telef. (216) 521-2182

DARBAS ATLIEKAMAS GREITAI IR SAŽINGAI.

Dengiame stogus apartamentams, įmonėms, krautuvėms. Tvarkome kaminius ir vandens nutekėjimo vamzdžius, dedame po stogu kablius kontroliavimui ledo užsikimšimo.

MARTINS ir KUNARS KAULINS Lakewood, Ohio

A.†A.

KAZIUI MERKIUI mirus,

nuoširdžiai dėkojame visiems, kurie mumis atjautė ir mūsų skausmą dalinosi.

Dėkojame lankiusiems koplyčioje ir palydėjusiems į Forest Hills kapines.

Dėkojame už užprašytas šv. Mišias ir aukas Lietuvos ir Tautos fondams.

Už atsisveikinimą su velioniu Lubino koplyčioje dėkojame Lietuvos vyčių 17-tai kuopai; Lietuvių Bendruomenės Bostono pirm. Aloyzui Astravui, Lietuvos karių veteranų s-gos Bostono skyr. pirm. Broniui Galiniui, Jono Vanagaičio šaulių kuopos pirm. Povilui Tylai, šachmatų klubo kolegai B. Keturakiui, So. Bostono Lietuvių Piliiečių draugijos sekr. A. Matjoškai, ir New Yorko sportininkų atstovavusiam E. Stakniui. Taip pat dėkojam šaulių garbės sargybai.

Dėkojame Šv. Petro parapijos klebonui kun. Albertui Kontautui, buvusiam klebonui kun. Antanui Baltrušėnui ir kun. vikarui Robertui Volungevičiui už atnašavimą šv. Mišių.

Dėkojame už pareikštas užuojautas žodžiu ir spaudoje, bei užuojautos ir paguodos laiškus.

Širdingas Ačiū visiems.

Ona Merkienė su šeima

A. A.

KĘSTUČIUI PAUKŠČIUI

mirus, motinai, broliui fil. VYTAUTUI ir kitiems šeimos nariams nuoširdžią užuojautą reiškia

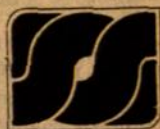
L.S.T. KORPI NEO-LITHUANIA
CHICAGOJE

A. A.

MARIJAI PETRAITIENEI

mirus, jos dukrai mielai JANINAI BILIŪNIENEI ir šeimai reiškiau nuoširdžią užuojautą

JUOZAS DANILIAUSKAS

MOKAME AUKŠČIAUSIĄ NUOŠIMTĮ

UŽ SANTAUPŲ PAŽYMĖJIMUS

6 1/2% įnešus \$100
12 mėnesių

6 3/4% įnešus \$100
30 mėnesių

7 1/2% įnešus \$100
48 mėnesiams

7 3/4% įnešus \$100
72 mėnesiams

Indėlius galima išimti bet kuriuo laiku. Tačiau už taupymo pažymėjimus, kurie išduoti 1979 m. liepos 1 d. vieniems metams ar ilgiau, nuošimtis nebus mokamas už 6 mėnesius, jei juos išimsime anksčiau nustatyto laiko. Jei indėliai deponuoti tik metams ar trumpesniai laikui, tada nuošimčiai nebus mokami už 3 mėnesius, išėmus juos anksčiau nustatyto laiko. Šiuo atveju už išimtą sumą bus mokami tik reguliarius taupymo nuošimčiai.

PATOGIAUSIAS TAUPYMO BŪDAS REGULIARI TAUPYMO KNYGUTĖ

Už įnašus mokame

5 1/2%

Nuošimtis apskaičiuojamas kiekvieną dieną ir išmokamas metų ketvirčiais.

Santaupų sąskaitos apdraustos iki \$100,000

PASKOLAS NAMŲ PIRKIMUI.

Superior Savings
AND LOAN ASSOCIATION

ATIDARYTA ŠEŠTADIENIAIS. Uždaryta pirmadieniais.

MAIN OFFICE

798 East 185th Street

481-3008

32800 Center Ridge Road 13515 Euclid Ave.
779-5915 681-8100

14406 Cedar Ave.
381-4280

ESLIC

PIRMOJI KULTŪROS DARBUOTOJŲ KONFERENCIJA CLEVELANDE

Prelegentas: prof. TOMAS VENCLOVA

1980 m. lapkričio 22-23 d.d. Lietuvių Namuose

KVIEČIAMI VISI KURIEMS RŪPI LIETUVIS KŪRĖJAS IR JO KŪRYBA

JAV LB KULTŪROS TARYBA

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

TOMAS VENCLOVA
CLEVELANDE

Visi Clevelando kolonijos lietuviai yra maloniai kviečiami dalyvauti JAV LB Kultūros Tarybos rengiamoje Kultūros Darbuotojų Konferencijoje šį šeštadienį, lapkričio 22 dieną. Šios konferencijos pagrindinis kalbėtojas bus poetas ir kovotojas už tautos teises, dabartinis Yale universiteto profesorius Tomas Venclova. Jo paskaita vyks Lietuvių Namuose, 10 val. ryto, tema 'Kultūros vaidmuo išeivijos buityje'. Laukiame visų, nes kultūrinis darbas turėtų būti visų mūsų rūpestis.

• DAIL. VALDOS ŽIUGZDAITES-FITZPATRICK meno darbų paroda įvyks sekmadienį, lapkričio 23 d., nuo 11 val. iki 5 val. p.p., DMNP parapijos auditorijoje. Visi maloniai kviečiami pasidžiaugti dailininkės meninėmis jėgomis bei įvertinti jos pastangas. Rengia LB Apylinkės valdyba

• PATRIA prekybos namuose, 794 E. 185 Street, Clevelande, yra didelis pasirinkimas vietinių ir importuotų maisto produktų, įvairių skanumynų, lietuviškos juodos duonos, o dovanų skyriuje yra gintaro, plokštelių, audinių, knygų ir lietuviškų sveikinimo kortelių. Prašome atsilankyti. Telefonas 531-6720.

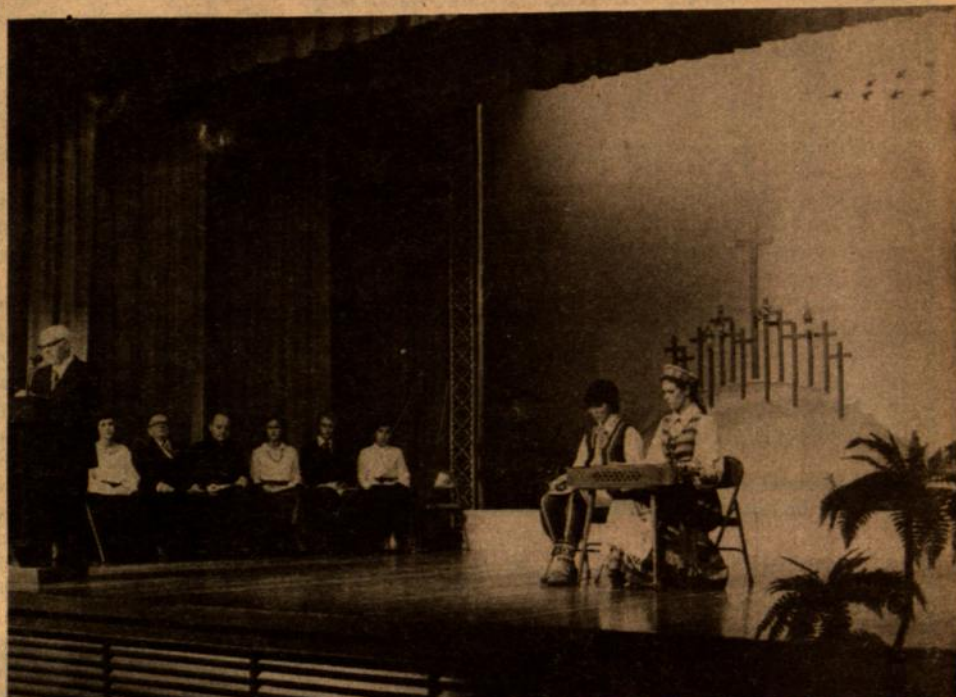

• OHIO AUTO BODY, savininkas Jonas Švarcas, 35571 Vine St., Eastlake, Ohio 44094, sąžiningai ir gražiai atlieka visus automobilių taisymo darbus. Iš nelaimės vietos pašaukius, automobilį atitepmia į savo dirbtuves ir greitai pataiso. Skambinkite tel. (216) 942-8038 ir viskas bus sutvarkyta.

• PERKANT IR PARODANT NAMUS prašome kreiptis į ČIPKUS REALTY, 31715 Vine St., Willowick, Ohio 44094. Tel. 943-0910.

• APDRAUDOS reikalais geriausius pataravimus gausite kreipdamiesi į Z. Obelenį, tel. 531-2211.

Lietuvos pavergimo keturiasdešimtmečio minėjime, kurį lapkričio 9 d. surengė Dievo Motinos Nuolatinės Pagelbos parapija Clevelande, kalbėjo dr. Vytautas Vygandas, buvo skaitomos ištraukos iš Balio Gaidžiūno knygos 'Mano tautos likiminiai metai' ir Grandinėle pašoko kelis šokius. Nuotraukoje - prie mikrofono B. Gaidžiūnas. Sėdi programos atlikėjai: V. Nasvytytė, J. Malskis, kun. G. Kijauskas, S. Bankaitytė, R. Urbaitis ir D. Staniškienė. Scenos viduryje J. Muliolis ir E. Muliolytė, atlikę liaudies instrumentų muziką.

J. Carlos nuotr.

CLEVELANDO PARENGIMAI

• LAPKRIČIO 22-23 D. Lietuvių Dienos. Rengia LB Clevelando apylinkės valdyba.

• Gruodžio 7 d. Dievo Motinos parapijos kultūrinė popietė.

• GRUODŽIO 14 D. Mykolo Krupavičiaus 10 metų mirties minėjimas Clevelande.

• GRUODŽIO 21 D. Šv. Jurgio parapijos klebono kun. Balio Ivanausko išleistuvių banketas.

• GRUODŽIO 21 D. — Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos rengiama Kalėdų eglutė.

• VASARIO 8 D. Aldonos Stempužienės-Švedienės ir Jono Švedo koncertas įvyks Cleveland Music School Settlement patalpose.

• VASARIO 28 D. — Pilėnų Tunto Skautų Tėvų Komiteto rengiamas Užgavėnių Blynų balius Lietuvių namuose.

• KOVO 7 D. Kent State Universiteto liet. programai paremti vakaras. Rengia LB apyl. ir apyg. valdybos.

• KOVO 15 D. Kaziuko mugė.

• BALANDŽIO 26 D. — Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokinių pirmoji Komunija.

• GEGUŽĖS 10 D. — Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos rengiamas Motinos dienos minėjimas.

• GEGUŽĖS 23 D. Abiturientų balius. Ruošia LB Ohio Apygardos valdyba.

DELLA E. JAKUBS & SON LAIDOJIMO ĮSTAIGA

936 East 185th St. Cleveland, Ohio
Tel. 531-7770

LAIDOTUVIŲ KOPLYČIA YRA ELEGANTIŠKAI ĮRENGTA, GERAI VĖSINAMA IR YRA DIDELĖ AIKŠTĖ PASISTATYTI AUTOMOBILIAMS.

Della E. Jakubs ir sūnus William yra licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai. Nelaimės valandoje suteikia rimtą ir simpatinę patarnavimą.

TURNER REALTY

501 EAST 185 ST.

EUCLID, OHIO 44119

PHONE: 486-2530

RITA MATAS
ĮSTAIGOS
ADMINISTRATORĖ

PILNATEISĖ NEKILNOJAMOJO TURTO
ĮVERTINTOJA.

Esame registruoti pilnateisiais nariais trijose skirtingose Multiple Listing įstaigose:

CAMLS — Cuyahoga County (Cleveland & Suburbs)
LCMLS — Lake County
RMLS — United States.

Todėl galima trikart plačiau skelbti Jūsų parduodamą nekilnojamąjį turtą. Tuo reikalu kreipkitės į bet kurį mūsų bendradarbių arba jeigu jums reikia namų įvertintojo mokesčių ar kitokiems reikalams, kreipkitės į Ritą Matienę, pilnateisę namų įvertintoją.

501 EAST 185 ST.

EUCLID, OHIO 44119

PHONE: 486-2530

PADĖKOS DIENOS PIETŪS

Lietuvių Namuose

Lietuvių Namuose 877 E. 185 St.

Ketvirtadienį, lapkričio 27 d.

12:30 val. ir 2:30 val.

Prašome užsisakyti rezervacijas iš anksto. Skambinti tel. 531-2131.

DIRVA

Dr. K. Bobelis grįžo iš Madrido

Vliko pirm. dr. K. Bobelis pirmadienį grįžęs į JAV iš Madrido, telefonu Dirvai pranešė, kad Pabaltiečių demonstracija Madride, reikalaujant Pabaltijo valstybėms laisvės, ispanų spaudoje susilaukė didelio dėmesio. Plačiau kitame numeryje.

• MOK. ALB. KASIUBIENES knygos "Žirgeliai" sutikimas ruošiamas š.m. gruodžio 7 d. 2 val. p.p. Lietuvių Tautiniuose Namuose, 6422 So. Kedzie Ave., Chicagoje. Sutikimą ruošia Lietuvių Moterų Federacijos Chicago Klubas. Prašome knygos sutikime gausiai atsilankyti.

• BRONIUS KVIKLYS, išdirbęs Draugo redakcijoje ilgiau kaip 12 metų, sulaukęs

67 m. amžiaus išejo pensijon. Norintieji su juo palaikyti ryšius knygų apie Lietuvos bažnyčias paruošimo ir kitais reikalais, prašomi rašyti jam būto adresu: 5747 South Campbell Ave., Chicago, IL 60629.

DEMONSTRACIJA PRIE SOVIETŲ ATSTOVYBĖS NEW YORKE

Š.m. lapkričio 7 d. prie sovietų atstovybės New Yorke, sovietams minint komunistinės spalio revoliucijos sukaktį, kada ilgos eilės limuzinų su diplomatiniais numeriais stovėjo aplink keletą blokų ir buvo sutraukta daugybė policijos, iš kitos pusės atvažiavo automobilis su viršuje įtaisytais garsintuvais ir sustojo prieš keletą užtvėrusių policininkus. Tai buvo protesto demonstracija surengta American Friends Anti-Bolshevik Bloc of Nations, vadovaujama lietuvių Peter Wytenus, kuris per garsiakalbį supažindino su tos demonstracijos tikslu ir paminėjo dalyvaujančių tautų atstovus: lietuvių, estų, latvių, vengrų, rumunų, ukrainiečių ir kitų. Buvo daug plakatų su įvairiais šūkiais, kaip "Freedom for all enslaved Nations! Independence for Lithuania now! The Communist Holocaust - The Bloodiest ever ... 132 million slain. Free all political prisoners in USSR. Wake up America, we're next!" ir daug kitų.

Mečys Ruzgaitis sugiedojo Amerikos himną, o AFABN pirmininkas P. Wytenus paskaitė naujai išrinktam JAV prezidentui Ronald Reagan adresuotą raštą. Žodį tarė dar keletas tautų atstovų, o ypatin gai griežtai ir aiškiai šių demonstracijų tikslą nušvietė per toli girdimą garsiakalbį WMCA radijo komentatorius Barry Farber. Jis pabrėžė, kad JAV per mažai kreipia dėmesio į didžiulius pasaulio nusikaltimus, kurie liečia ir pačią Ameriką. Susirinkta prie sovietų ambasados - kurioje patys sovietai ir jų sukvieisti kitų valstybių svečiai linksminasi švėsdami teroro pagristus laimėjimus - skelbti, kad sovietai yra pats didžiausias pasaulyje nusikaltimų vykdytojas: jie kalba apie žmogaus teises kitur, bet patys smurtu užėmę svetimus kraštus ten žmones kankina, terorizuoja, žudo.

Praeiviams buvo dalinami informaciniai lapeliai. Keletai asmenų su plakatais, lydimų policijos, buvo leista prieiti arčiau atstovybės. Televizijos 2-asis CBS kanalas visą laiką filmavo. (eč)

• PATRIA prekybos namuose, 794 E. 185 Street, Clevelande, yra didelis pasirinkimas vietinių ir importuotų maisto produktų, įvairių skanumynų, lietuviškos juodos duonos, o dovanų skyriuje yra gintaro, plokštelių, audinių, knygų ir lietuviškų sveikinimo kortelių. Prašome atsilankyti. Telefonas 531-6720.

A.A.

JUSTINUI PUSDEŠRIUI

MIRUS, ŽMONĄ IR VISĄ ŠEIMĄ
NUOŠIRDŽIAI UŽJAUČIAME IR
KARTU LIŪDIME

V. OGILVIS
K.S. BALIAI
K.J. GRICIAI
N.S. SLIŽIAI
A. BLIŪDŽIUS
J. LAUNUS
V. ŽEBERTAVIČIUS

L.S.T. Korp! Neo-Lithuania filisterei
A. A.

Dr. ALDONAI NAKUTIENEI

mirus, dukrai LEONILEI, ALDONAI su vyru, sūnui EDVARDUI bei kitiems šeimos nariams ir visiems artimiesiems gilią ir nuoširdžią užuojautą reiškia

LST KORP! NEO-LITHUANIA
CHICAGOJE

A. A.

KĘSTUČIUI PAUKŠČIUI

tragiškai žuvus, motiną dail. JADVYGĄ PAUKŠTIENĘ, seserį GRAŽINĄ ir brolių VYTAUTĄ nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime

KAZIMIERA, STASYS, ŠARŪNAS,
GIEDRIUS ir DANA LAZDINIAI

A. A.

MARIJAI PETRAITIENEI

mirus, jos dukrai JANINAI BILIŪNIENEI, mūsų buvusiai narei su vyru JUOZU BILIŪNU ir šeima reiškia me nuoširdžią užuojautą

LMK FEDERACIJOS STAMFORDO
IR NORWOLKO KLUBAS

A.A.

Dipl. agr. KAZIMIERUI VALAIČIUI

mirus Kanadoje, jo žmoną JUZĘ, dukras DANUTĘ ir VIDĄ, sūnus JURGĮ, VYTAUTĄ ir ANTANĄ, mūsų skyriaus narę MAGDELIANĄ ULĖNIENĘ, brolius JONĄ ir JUOZĄ bei kitus šeimos artimuosius čia Amerikoje ir ten okup. Lietuvoje, reiškia gilią ir nuoširdžią užuojautą.

ALT S-gos I-jo SKYRIAUS
NEW YORKE VALDYBA IR
NARIAI

A. A.

JUSTINUI PUSDEŠRIUI

mirus, skausme likusius žmoną ONĄ, dukras JŪRATĘ ir AUDRONĘ su šeimomis, sūnus LINĄ su šeima ir DONATĄ, bei brolių ANTANĄ nuoširdžiai užjaučiame

ALT S-gos DETROITO
SKYRIUS

Anapilin iškeliavus

Dr. ALDONAI ŠLIUPAITEI,

jos seserį HYPATIJĄ YČIENĘ - ŽIŪRIENĘ, brolių VYTAUTĄ ŠLIUPĄ, sesers vaikus dr. MARTYNĄ YČĄ, HYPATIJĄ YČAITĘ-PETKIENĘ, EVELINĄ YČAITĘ-TAGGART ir kitus gimines bei artimuosius evangeliskai užjaučia

LIETUVIŲ PROTESTANTŲ
SĄJUNGA, LOS ANGELES

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos
Elizabetho skyriaus nariui

ROMUI SUBAČIUI

ir jo žmonai HELENAI, jų mylimam sūneliui PILYPUI mirus, reiškia giliausią užuojautą

SKYRIAUS VALDYBA
IR NARIAI